

Archeologische opgraving Eindverslag

Mechelen – Frederik de
Merodestraat 41-43
(prov. Antwerpen)

Auteur: Vanhoutte Christof
Projectcode: 2021F343

Vergunningsnummer:	2021F343
Projectleider:	Christof Vanhoutte
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Michelle Arnouts
Archeologisch team:	Michelle Arnouts (archeoloog), Christof Vanhoutte (erkend archeoloog)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Sofie De Bruyne, Alde Verhaert (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Plannen:	Michelle Arnouts, Christof Vanhoutte
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Mechelen
Deelgemeente:	Mechelen
Plaats:	Frederik de Merodestraat 41-43 (zie plan in bijlage 1 - 3)
Opgravingsplan op bouwplannen	/
Projectcode:	MECAO21
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 157842, Y: 191063 X: 157909, Y: 191126
Kadastergegevens:	Mechelen, Afdeling 1, Sectie B, percelen, 0898D, (zie plan in bijlage 1-2)
Begindatum onderzoek:	21/06/2021
Einddatum onderzoek:	17/01/2022
Relevante termen thesauri:	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd, bewoning, archeologische opgraving
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Titel:	Archeologische opgraving Mechelen – Frederik de Merodestraat 41-43 (prov. Antwerpen). Eindverslag.
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN	5
1.1. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.2. VRAAGSTELLING	7
1.3. RANDVOORWAARDEN	8
1.4. BESTAANDE TOESTAND EN GEPLANEDE WERKEN	8
1.5. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	16
1.5.1. Voorbereiding	16
1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen.....	17
1.5.3. Veldwerk	19
1.5.4. Verwerking.....	20
2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS.....	21
2.1. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING.....	21
2.2. BODEMKUNDIGE SITUERING	21
2.3. HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER.....	21
3. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN.....	32
3.1. ALGEMENE BESCHRIJVING	32
3.2. BESCHRIJVING VAN DE STRATIGRAFIE.....	33
3.3. BESCHRIJVING VAN SPOREN EN STRUCTUREN.....	37
3.3.1. Werkput 1	37
3.3.2. Werkput 2	41
3.3.3. Werkput 3	42
3.3.4. Werkput 4	46
3.3.5. Werkput 5 (voormalige 'portierswoning')	47
3.3.6. Werkput 6	52
3.3.7. Werkput 7	55
3.3.8. Werkput 8	59
3.3.9. Werkput 9	61
3.3.10. Werkput 10	63
3.3.11. Werkput 11	65
3.3.12. werkput 12	67
3.3.13. Werkput 13	70
3.3.14. Werkput 14	73
3.3.15. Werkput 15	79
3.3. BESCHRIJVEN VONDSTEN	80
3.4. VOORLOPIGE INTERPRETATIE EN DATERING	84
4. SYNTHESE	86
5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	88
7. BIBLIOGRAFIE.....	89

7.1. LITERATUUR	89
7.2. INTERNETBRONNEN.....	89
8. LIJSTEN	90
8.1. FIGURENLIJST	90
8.2. TEKENINGENLIJST	93
8.3. TABELLENLIJST	93
9. BIJLAGEN	94

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

In het kader van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor de renovatie van het Huis Cadix te Mechelen werd een archeologienota¹ opgesteld waarbij een archeologische evaluatie werd gemaakt van het plangebied. Er werd nagegaan of er zich een archeologische site op het terrein kon bevinden en of deze door de geplande werken al dan niet bedreigd werd. Op basis hiervan werd een programma van maatregelen opgemaakt. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site onvoldoende worden onderbouwd. Daarom werd een archeologisch vooronderzoek opgesteld, beginnend met een proefputtenonderzoek. De resultaten van het proefputtenonderzoek kunnen teruggevonden worden in het Verslag van Resultaten (ID 18239)².

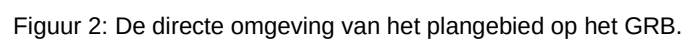
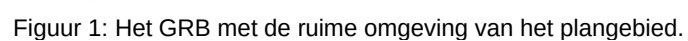
Uit het uitgevoerde vooronderzoek blijkt dat binnen het onderzoeksgebied een archeologische site aanwezig is. Dit vertaalt zich in de aanwezigheid van oudere funderingselementen, muurwerk en vloerniveaus die op een aantal plaatsen binnen het onderzoeksgebied nog niet vernield werd bij de latere verbouwingen of aanpassingen van het huis Cadix. Het wordt dan ook noodzakelijk geacht de aanwezige archeologische resten binnenin huis Cadix te registreren vooraleer deze onherroepelijk vernield zullen worden door de geplande werken.

In dit rapport worden de eerste resultaten van het vlakdekkende archeologische opgraving voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven van de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen.

---

¹ Zoals gesitueerd in de bekrachtigde archeologienota ID 11760 – terug te vinden via link: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/11760>

² Zoals gesitueerd in de bekrachtigde nota ID 18239 – terug te vinden via link: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18239>

Figuur 3: Het plangebied weergegeven op de luchtfoto.

1.2. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om verdere informatie te krijgen over het verleden van het vlakdekkend op te graven terrein. Op basis van het proefsleuven en proefputtenonderzoek werden in het bijhorende programma van maatregelen verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd³:

A1	Kunnen er uitspraken gedaan worden met betrekking tot de functionele en constructieve aspecten van huis Cadix?
A2	Zijn er aanwijzingen voor de interne organisatie binnen de gebouwen (cf woongedeelte/stalling/eetruimte)?
A3	Kunnen er functies toegewezen worden aan afzonderlijke gebouwonderdelen op basis van het archeologisch onderzoek?
A4	Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor?
A5	Passen deze in de historische context van de locatie?
A6	Kunnen er verschillende bouwfasen herkend worden?
A7	Zijn er archeologische resten aanwezig ouder dan de fase van huis Cadix?
A8	Wat is de relatie tussen de aangetroffen resten en de historische/iconografische bronnen?

³ ARNOUITS M., VAN ARNHEM B. & VANHOUTTE C. 2021

A9	Levert het vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site? Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën?
A10	Hoe heeft de menselijke aanwezigheid op de gronden van het onderzoeksgebied de natuurlijke bodemopbouw en de natuurlijke landschapsindeling op korte en op lange termijn beïnvloed?
A11	In welke mate heeft het aanwezige kerkhof van de Sint Janskerk sporen nagelaten binnen het plangebied? (cf. kerkhofgrond, begravingen)

Tabel 1: Onderzoeksvragen.

1.3. Randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

1.4. Bestaande toestand en geplande werken

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 2100m² is momenteel grotendeels bebouwd, met uitzondering van bijbehorende stadstuinen en binnenkoeren. De gebouwen staan op heden leeg. Tot midden 2016 werden ze in gebruik genomen als kantoor en sociale winkel door het CAW. In de periode van 1835 tot 2010 werd het gebruikt als klooster. Het gebouw ter hoogte van nr. 39 was tot begin 2017 in gebruik als woning. Voor de vroegere bestemmingen van de gebouwen, wordt verwezen naar hoofdstuk 2.2. Het gebouw is voor een groot deel onderkelderd.⁴ Nr. 41-43 '*Huis Cadix*' genaamd, is een beschermd monument dat vastgesteld is als bouwkundig erfgoed *Klooster Cadix* en deel uitmaakt van de bescherming als stads-of dorpsgezicht *Goswin de Stassartstraat en aanpalende straten*⁵. Het projectgebied is tevens gelegen in de archeologische zone van Mechelen.

De zone waar de geplande werken worden uitgevoerd heeft een oppervlakte van ca. 2100m². Op heden is hierbij ca. 1450m² bebouwd, ca. 400m² is binnentuin en de resterende ca. 250m² is verharding.

⁴ Bron: architect initiatiefnemer

⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, *Huis Cadix* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/3574> (geraadpleegd op 6 september 2018).

Figuur 4 Zicht op de gebouwen van het oude klooster die behoren tot de Frederik de Merodestraat nr. 41, vanuit het noordoosten (fotograaf: Michiel De Cleene 2017).

Figuur 5 Zicht op de gebouwen ter hoogte van de Frederik de Merodestraat nrs. 37 en 39, vanuit het zuiden (fotograaf: Michiel De Cleene 2017).

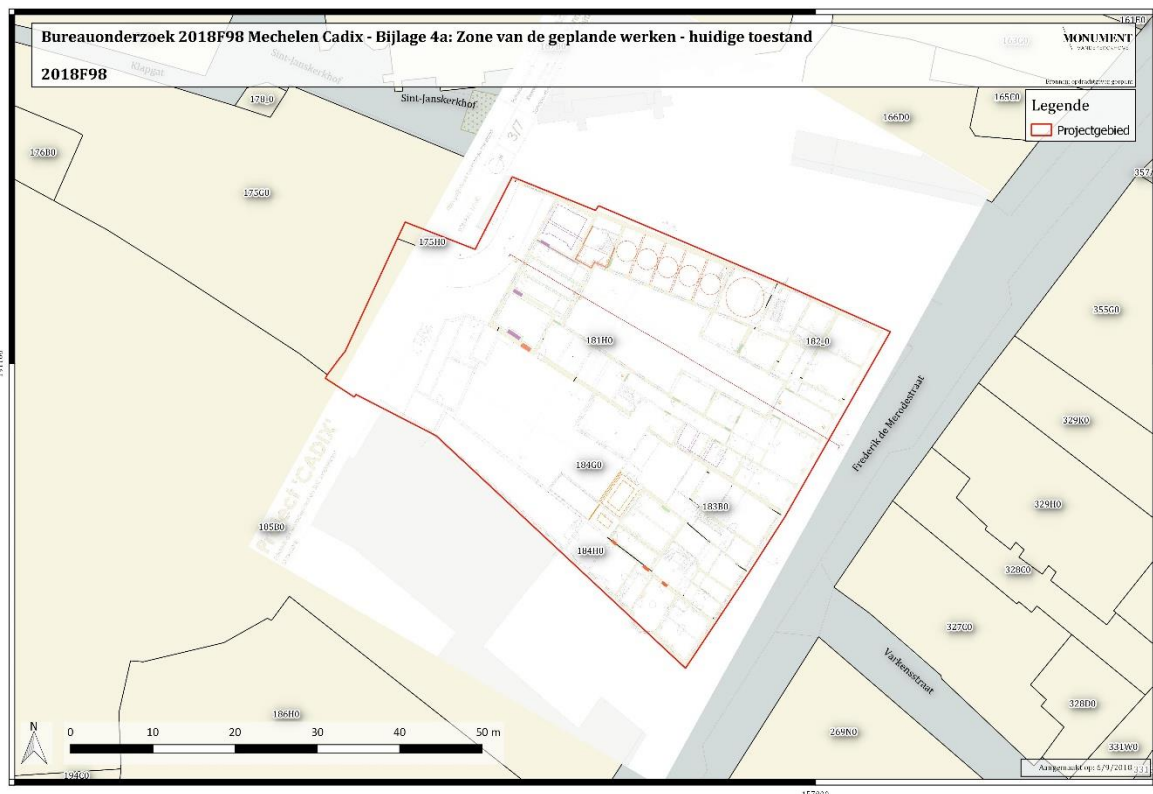
Figuur 6 Zicht op de toren van de Sint-Janskerk en het gebouw ter hoogte van de Frederik de Merodestraat 37, vanuit het zuiden (fotograaf: Michiel De Cleene 2017).

Figuur 7 Toestand van nr. 41 in 2012 wanneer het gebouw niet meer wordt gebruikt als klooster (bron: Ornament Restauratie en Conservatie)⁶.

⁶ ORNAMENT RESTAURATIE EN CONSERVATIE 2012, *Materiaaltechnisch onderzoek Frederik de Merodestraat nr. 41 – Mechelen. Deel I: Materiaaltechnisch vooronderzoek en diagnosenota*.

Figuur 8: Huidige toestand van het gebouw geprojecteerd op het GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: architect initiatiefnemer en geopunt.be).

De geplande werken kaderen binnen een restauratie en herbestemming van *Huis Cadix*. Daarbij is het de bedoeling de site om te vormen tot een woonproject voor een diversiteit van mensen. Er zal huisvesting voorzien worden voor mensen met een beperking, een kinderopvang voor mindervalide peuters en zorgwoningen voor gezinnen en ouderen⁷. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 2100m².

Enerzijds zullen de werken bestaan uit afbraak en nieuwbouw van de gebouwen ter hoogte van nr. 37-39. Deze werken zouden elkaar grotendeels overlappen. De afbraakzone komt grotendeels overeen met de 19de-20ste-eeuwse fases van bijbouw en bedraagt ca. 330m² van het projectgebied. De fundering van de bestaande gebouwen in de afbraakzone wordt ondiep geschat gezien de verzakkingen (max. 30cm) en wordt mee uitgegraven. Onder deze afbraakzones bevinden zich twee te dempen kelders. Daarvan dateert de meest noordelijke (28m²) uit 1945, die zich bevindt onder de keuken van 1930. Deze keldermuren zijn af te breken tot +/- 60cm onder het vloerniveau van het gelijkvloers, waarna de keldervloer en -muren waterdoorlatend gemaakt worden om nadien te dempen. De meest zuidelijke (34m²) werd geherstructureerd in de 20ste eeuw en bevat eind 19de-20ste-eeuwse interieurelementen die volledig bouwhistorisch onderzocht werden⁸. Van deze kelder worden de muren afgebroken tot +/- 15cm onder de nieuwe funderingsplaat van het gelijkvloers. Ook hier wordt

⁷ STROOBANTS T. & DE MOFFARTS J. 2017, *Huis Cadix. Beheersplan*.

⁸ STROOBANTS T. & DE MOFFARTS 2017 J., VAN DER VEKEN 2009.

waterdoorlatendheid voorzien alvorens te dempen. In de afbraakzone zal dan plaats vrijkomen voor de nieuwbouw van ca. 165m² en de groenaanleg van de buitenruimten voor de zorgwoningen, appartementen en kinderkribbe. Voor de nieuwbouw zal er een betonplaat met chape en isolatie voorzien worden, waarbij de maximale bodemverstoring 50cm bedraagt. Het vloerniveau van de nieuwbouw zal het vloerniveau van het te behouden gebouw ter hoogte van nr. 37 volgen. In de zone van de nieuwbouw zijn nog geen sonderingen uitgevoerd ter inzicht van stabiliteit. Indien de stabiliteit niet dusdanig is, zal er naast een betonplaat ook gewerkt moeten worden met paalfunderingen. De kans op paalfundering is wel klein. Gezien de diepte, diameter en frequentie van het aantal paalfunderingen op heden nog niet gekend is, wordt uitgegaan van de maximaal mogelijke bodemverstoring op deze locatie.

Anderzijds zullen ter hoogte van nr. 41 een deel van de bestaande vloeren op volle grond worden uitgebroken om nieuwe vloerafwerking te plaatsen. Ter hoogte van de noordwestvleugel zal een nieuwe betonplaat gegoten worden die maximaal 45cm bedraagt inclusief chape en isolatie. De totale oppervlakte van uit te breken vloeren bedraagt ca. 420m² van het projectgebied. In het noorden van het projectgebied is daarvan een zone van 72m², waaronder er zich een betonplaat van 10cm bevindt die behouden wordt. Onder de meest westelijke op te breken vloeren bevindt zich een kruipkelder.

Bestaande kelders worden behouden, met uitzondering van de twee bovengenoemde in de afbraakzone die worden gedempt.

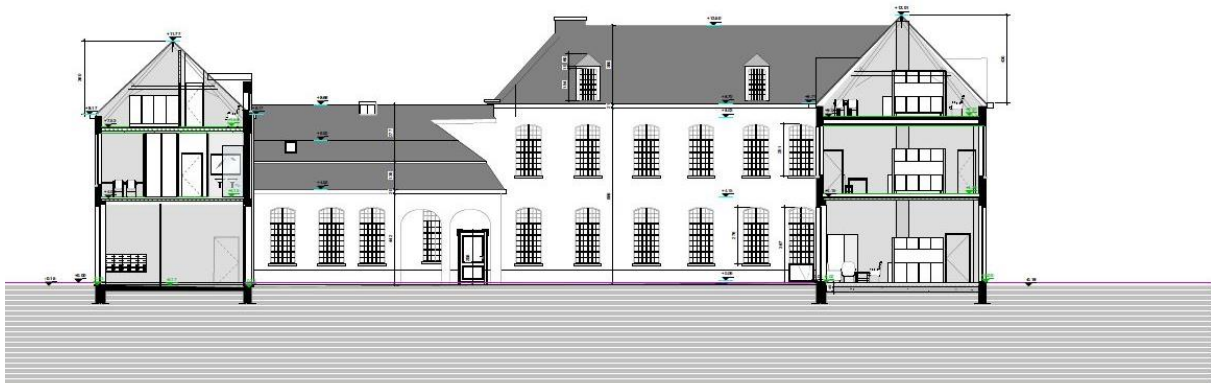
Er worden ook buitenruimtes voorzien. Ca. 508m² daarvan is op heden grotendeels groenzone en wordt terug op die manier heraangelegd. Ook de verharding van de speelplaats achteraan zal afgebroken worden. Dit betreft stoepdallen van 30x30cm op een beperkte fundering. De fundering van tuinpaden wordt ook afgebroken voor het toevoegen van nieuwe teelaarde voor nieuwe begroeiing. De dikte voor de stoepdallen en tuinpaden is maximaal 30cm onder het maaiveld. In de zones voor groenaanleg die overlappen met afbraakzone, wordt nieuwe teelaarde toegevoegd op de dikte van de vroegere fundering om begroeiing aan te planten. Ten westen van de westvleugel van *Huis Cadix* zal deze heraanleg beperkt blijven tot 18cm onder het huidige maaiveld. De binnenkoer van *Huis Cadix* (ca. 230m²) is gekasseid en wordt behouden. In het oosten van het projectgebied wordt ook nog een schouw verwijderd.

Voor nutsvoorzieningen worden er drie nieuwe septische putten geplaatst en een infiltratiebekken van 8325L. Eén septische put en het infiltratiebekken bevinden zich in de afbraakzone. Een tweede septische put zal geplaatst worden in het noordwesten van het terrein, nabij het Sint-Janskerkhof. De derde septische put wordt ingepland onder het koffiehuis dat gelokaliseerd zal zijn ten oosten van de voormalige kapel. Om toegankelijkheid voor alle partijen te bevorderen worden er twee liftputten voorzien van 1,2m onder het huidige maaiveld. Er komen ook verschillende nieuwe leidingen in het projectgebied. Hoewel de locaties van deze buizen gekend zijn, is de diepte van de ligging dit niet. Hierover moet een nog uit te voeren sonderingsplan nog duidelijkheid over bieden.

De initiatiefnemer is op heden juridisch eigenaar van de gronden, behalve van perceel 175h. Daarvoor geldt recht van overbouw ten voordele van perceel 175g.

Ter conclusie kan gesteld dat het totale projectgebied een grootte heeft van ca. 2100m² en dat dat over het volledige terrein geplande werken worden uitgevoerd. De werken gaan gepaard met bodemverstoringen van minimaal ca. 30cm t.o.v. het huidige vloerniveau op het gelijkvloers tot plaatselijk 120cm (voor liftputten, septische putten en infiltratiebekkens).

Figuur 9 Snede BB ter hoogte van nr. 41, zuidoost naar noordwest, met zicht uit het noordoosten (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4g).

Figuur 10 Snede CC op het noordwestelijke deel van het gebouw ter hoogte van nr. 41, van zuidwest naar noordoost, met zicht uit het zuidoosten (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4h).

Figuur 11 Snede EE op de gedeeltelijke nieuwbouw, van noordwest naar zuidoost, met zicht uit het zuidwesten (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4i).

Figuur 12 Geplande nieuwe toestand van het gebouw met aanduiding van de locaties van de sneden (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4e).

Figuur 13 Geplande nieuwe toestand van het gebouw geprojecteerd op het GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: architect initiatiefnemer en geopunt.be) (bijlage 4c).

Figuur 14 Kelder- en rioleringsplan van de nieuwe toestand in het projectgebied (bron: initiatiefnemer) (bijlage 4f).

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

1.5.1. Voorbereiding

Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek werd de bekrachtigde archeologienota/nota geraadpleegd⁹ en een startvergadering/plaatsbezoek ingepland.

⁹ VAN RENSBERGEN J. 2020a.

1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen

Zoals voorzien in het programma van maatregelen van het vooronderzoek werd het plangebied opgedeeld in vijf werkzones. In praktijk werden enkele zones voor verder onderzoek weerhouden om diverse redenen (geen nieuwe vloer en/of rioleringswerken) ter compensatie zijn hier tegenover enkele zones (werkput 9 en werkput 14) mee opgenomen gezien de aard van de werken.

Elke binnenruimte/zone werd tijdens het onderzoek voorzien van een werkputnummer (zie Figuur 16). Zoals voorzien in het programma van maatregelen diende 40cm afgegraven te worden. Hierbij werden vanaf dit niveau ook nog de uitgravingen voor de riolering (tot ca. 70cm -mv) begeleid samen met de uitgravingen van de twee liftputten (tot ca. 120cm -mv) en een collector op de binnenkoer (tot ca. 100cm-mv). Deze laatste was niet voorzien in het programma van maatregelen maar werd mee opgenomen in de archeologische opgraving gezien de geplande versterking.

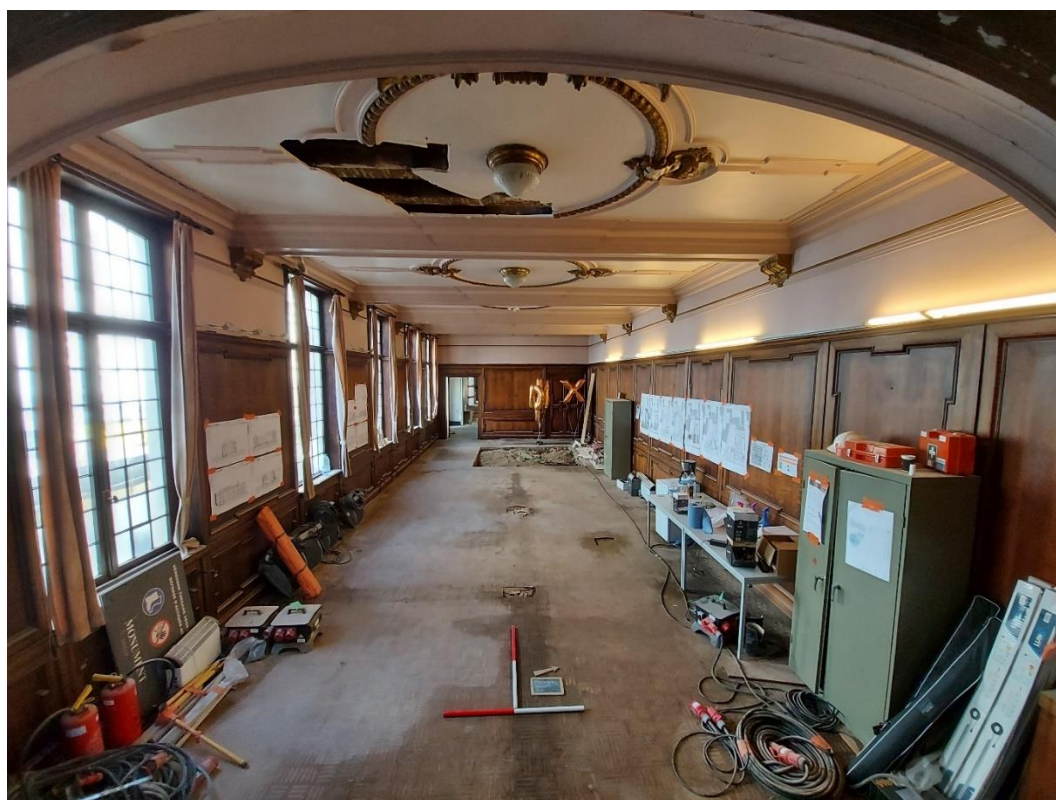

Figuur 15: Voorziene advieszone in het programma van maatregelen.

Figuur 16: Werkputtenplan, archeologische registratie tot op ca. 40cm -mv.

Figuur 17: Zicht op werkput 2 (voormalige kapel van het klooster) voorafgaand aan de werfbegeleiding. Op de achtergrond is nog de proefput uit het vooronderzoek zichtbaar.

Figuur 18: Zicht op de rioleringsleuf ter hoogte van de binnenkoer.

1.5.3. Veldwerk

Het veldwerk vond plaats tussen 21 juni 2021 en 25 oktober 2021 en werd uitgevoerd door werfleider Michelle Arnouts. Voor de afgraving van de verschillende werkzones, werd indien mogelijk een minigraver gebruikt maar gezien de aard van het gebouw, was het niet altijd mogelijk de ruimtes te betreden met de machine. Vervolgens is het merendeel van de graafwerken manueel uitgevoerd. Tevens werd het vlak manueel opgeschaafd om de leesbaarheid te optimaliseren. De sporen die zichtbaar werden, beperkte zich voornamelijk tot muurwerk en ophogingspakketten, deze werden voorzien van een individueel spoornummer. Vervolgens zijn ze beschreven en gefotografeerd. Op deze foto is, naast het spoor telkens een noordpijl, schaallat en fotobord aanwezig. Op dit fotobord staat de projectcode (**2021F343**), de afkorting van het project (MECAO21= **Mechelen Cadix Opgraving 2021**), de werkput (**WP1-15**) en het spoornummer. Na het fotograferen werden de sporen ingemeten met een RTS-toestel. Vervolgens kon het muurwerk dat in de weg zat voor de verschillende nutsvoorzieningen onder begeleiding van de archeoloog worden uitgebroken.

Teneinde een goed beeld te krijgen van de bodemopbouw werden waar mogelijk binnen de ruimtes de verschillende ophogingspakketten geregistreerd aan de hand van profielen. Zo werden tijdens het onderzoek verspreid over het plangebied 35 bodemprofielen geregistreerd.

1.5.4. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. Tijdens een eerste fase van de verwerking werd het grondplan opgemaakt, zijn de vondsten gewassen en werden de foto's in de database ingewerkt. De belangrijkste vondstcategorie is het aardewerk. Er werd gekozen om dit eerst te laten drogen en vervolgens af te borstelen. Deze methodiek biedt de beste garanties voor de goede bewaring van de scherven. Tijdens deze fase van het onderzoek werden ook de vondsten geïnterpreteerd.

Het uitschrijven van de resultaten gebeurt in twee fasen. Als eerste wordt werk gemaakt van een archeologierapport. Dit wordt afgewerkt binnen een termijn van 2 maanden na het afronden van het veldwerk. Hierin zijn de voorlopige resultaten gebundeld. Ook wordt een eerste voorzichtige interpretatie van de aangetroffen sporen opgemaakt.

Een tweede fase van de rapportage bestaat uit het schrijven van het eindverslag. In dit rapport worden alle beschikbare gegevens gebundeld. Deze bevatten enkele inleidende hoofdstukken en omvatten tevens de beschrijving van de verschillende grondsporen en het vondstmateriaal.

2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

2.1. Landschappelijke situering

Mechelen is gelegen in de zandstreek aan de zuidwestrand van de Kempen. Het hoogteverschil schommelt van +2m TAW bij de samenvloeiing van de Dijle en Zenne tot op +14m TAW op Hanswijk. Het stadsdeel op de rechteroever ligt grotendeels tussen +7m en +12m TAW hoog. Voor de linkeroever is dit ca. +5m TAW, met hoger gelegen zones op de top van de zandrug (tot +6m à +8m TAW) die het tracé Scheerstraat-Grote Markt-Beffersstraat-Veemarkt-Keizerstraat volgt en langs de R12 tussen de Sint-Katelijnestraat en de Bleekstraat. De hoge linkeroever maakt deel uit van het zandige interfluvium tussen de Dijle en de Zenne. De lager gelegen rechteroever bestaat uit lemige alluviale rivierafzettingen van de Dijle, met daarin zandige opduikingen waarin zich hier en daar een podzolbodem gevormd heeft.

Het projectgebied ligt op de lager gelegen rechteroever, in de Dijlevallei op een relatief vlak terrein met hoogtes tussen +6m en +7m TAW. De noordelijke en zuidelijke Dijletakken bevinden zich op respectievelijk ca. 400 en 500m van het onderzoeksterrein. De hoogste punten bevinden zich ter hoogte van de noordelijke en oostelijke bebouwing van het terrein. Het hoogteverloop op het terrein geeft een laagste punt van +6.23m TAW in het westen (ca. 70m van een kleinere waterloop, oorspronkelijk een vertakking van de Dijle) versus een hoogste punt van +6.67m TAW in het zuidoosten van het projectgebied. De zone van het projectgebied staat niet gekarteerd op de bodemerosiekaart uit 2017. Deze kaart houdt onder meer rekening met het bodemtype, de hellingslengte en de hellingsgraad.

2.2. Bodemkundige situering

Het projectgebied staat op de bodemkaart gekarteerd als OB (bebouwde zone), een antropogeen bodemtype waarbij het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is. De ruimere omgeving vertoont voornamelijk vochtige tot natte zand-, zandleem en leemcomplexen.

2.3. Historisch en archeologisch kader

- **Historisch kader**

De stad Mechelen, met haar omringende gehuchten en dorpen, vormde binnen het hertogdom Brabant een afzonderlijke heerlijkheid en hield als dusdanig stand tot het einde van het Ancien Régime. De fusie van stad en omliggende gemeenten komt grosso modo overeen met de omschrijving van deze oude heerlijkheid.

De naam Mechelen verscheen voor het eerst in 870. Tijdens de Merovingische periode lag er waarschijnlijk op de grens tussen de Brabant- en de Rijngouw een hofdomein "Mechelen".

Als kruispunt van handelswegen en geschikte oversteekplaats over de Dijle was het een aantrekkelijke vestigingsplek.

In de 10de eeuw kreeg de prinsbisschop van Luik het domein Mechelen in leen. Door het verwerven van heerlijke rechten ontstond de heerlijkheid Mechelen, die samen met de dorpen Muizen, Hombeek, Heffen, Hever en Leest zou uitgroeien tot het district Mechelen (Luiks bezit) binnen het Land van Mechelen (hertogelijk bezit). Na een kortstondige overheersing door de hertog van Brabant kwam Mechelen in 1356 in het bezit van Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen, waarna het werd opgenomen in het Bourgondische landencomplex.

In de 15de en 16de eeuw beleefde Mechelen haar absolute bloei. In 1474 werd de stad de juridische hoofdstad van de Spaanse Nederlanden. In 1506 werd ze ook de bestuurlijke hoofdstad. De intense economische bedrijvigheid, die ook op de periferie een gunstige weerslag had, werd eind 16de eeuw door de vijandelijkheden tussen Spaansgezinden en Staatsen grotendeels teniet gedaan. Pas begin 18de eeuw kwam er terug deining rond de stad. Door haar rol als middelpunt in het 19de-eeuwse spoorwegnetwerk kende de stad in de 19de eeuw en het begin van de 20ste eeuw weer een grote groei. Vandaag is Mechelen een belangrijke regionale centrumstad.

- **Historisch kaartmateriaal**

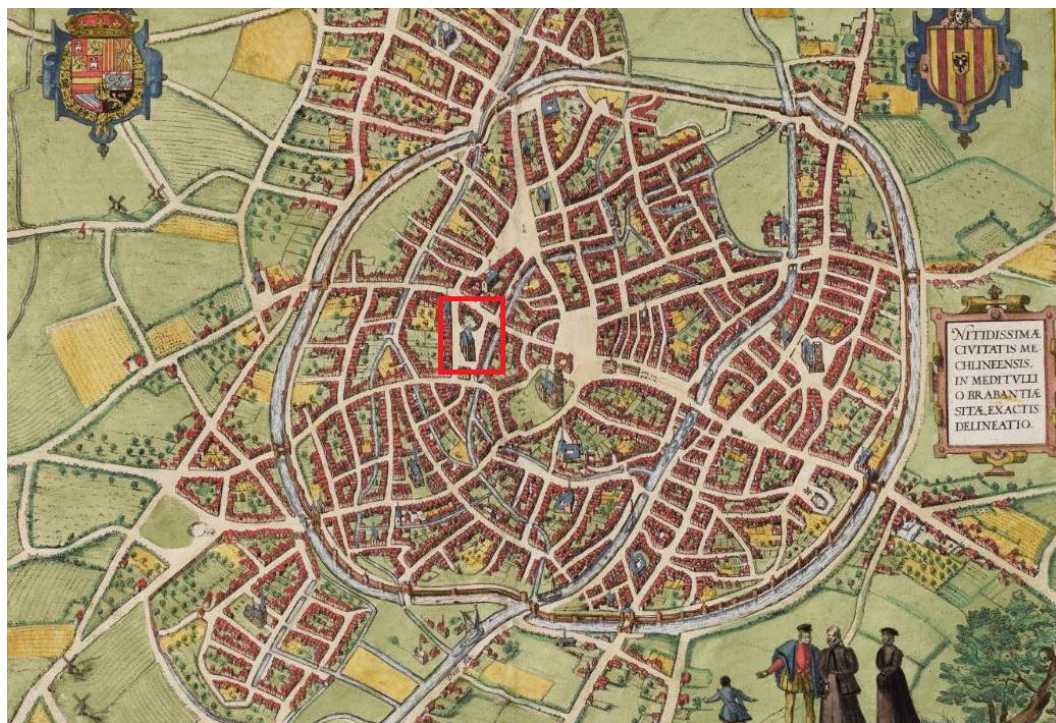
In 1485 is er al sprake van *mandeken* en achterhuis, waarvan *Jan vanden weerde bryedere* vruchtgebruiker was. In 1501 werd het huis ter hoogte van nr. 37 vermeld in een verkoopsakte als brouwerij Mandeken, later *Trektang* verkocht aan *Rombout Huens*. De familie *Huens* is hier bekend in de brouwersambacht. In 1534 erft *Berbele Huens* nr. 39 van *Kathelinen vanden weerde* die het huis bezat in 1501. De eerste vermelding van dat huis gebeurt in 1485. Huis drie, nr. 41, werd vermoedelijk voor het eerst vermeld in 1533, wanneer het in bezit is van *Giels de cuypere*. Echter, zijn de gegevens pas betrouwbaar in 1544, wanneer het eigendom is van *Juliaan de Havere* (advocaat). Huis vier, nr. 41, meest noord, werd voor het eerst vermeld in 1554 en was in het bezit van *de kinderen Drijvers*.

De eerste relevante informatie over het projectgebied op historische kaarten, kan gehaald worden uit de kaart van Jacob van Deventer (1550-1565, zie Figuur 28 en Figuur 29). Daarop is te zien hoe omstreeks die periode het projectgebied ook al gelegen was aan de historisch belangrijke *Koeistraat*. Het werd begrensd door de vroegere vliet de Melaan, een nu ingedamde Dijletak in het zuiden en het Sint-Janskerkhof in het noorden.

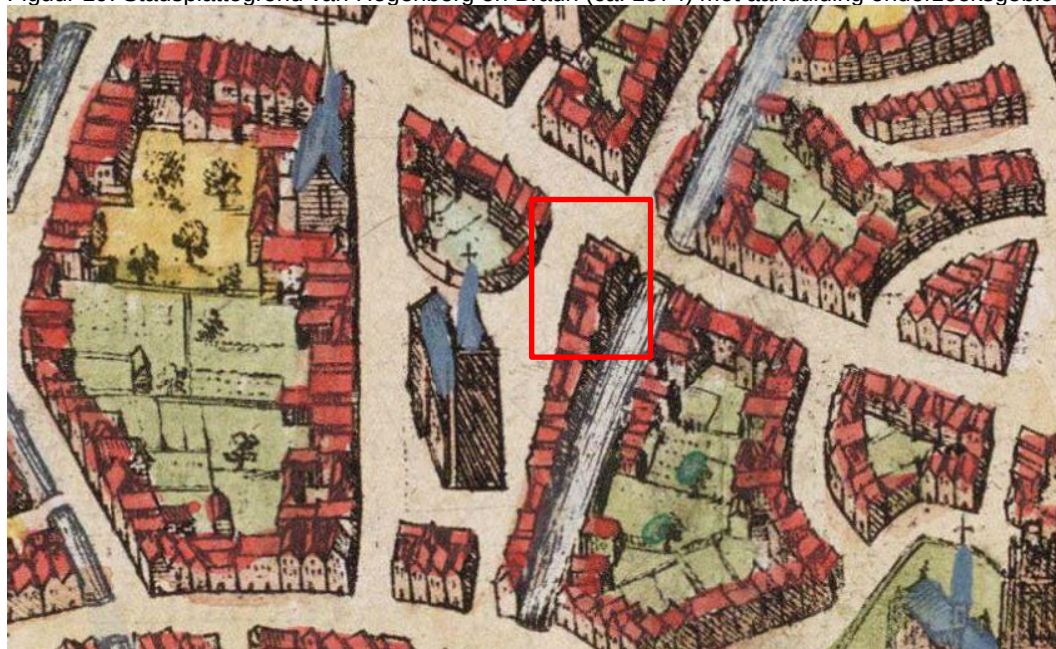
De Melaan werd overbrugd door de Trektangbrug, ook wel *Koebrug* of *Eerste brug* genoemd. Er was reeds bebouwing aanwezig in de tweede helft van de 16de eeuw, zij het niet zoals de huidige vorm. De bebouwing is ook afgebeeld op een kaart van Hogenberg en Braun uit 1574. Pas op de kaart van Jan van Hanswijck (1594) die werd herwerkt door Jan Baptist de Noter de opstelling van de bebouwing duidelijk te zien. Het gaat daarbij om noord-zuid geörienteerde

gevels. Specifiek zijn er 4 vakwerkhuisen met zadeldak te zien met bijbehorende tuin en bijgebouwen.

Figuur 19: Stadsplattegrond van Hogenberg en Braun (ca. 1574) met aanduiding onderzoeksgebied.

Figuur 20: Detail stadsplattegrond van Hogenberg en Braun (ca. 1574)

Figuur 21: Stadsplattegrond van Jan van Hanswijck (1594).

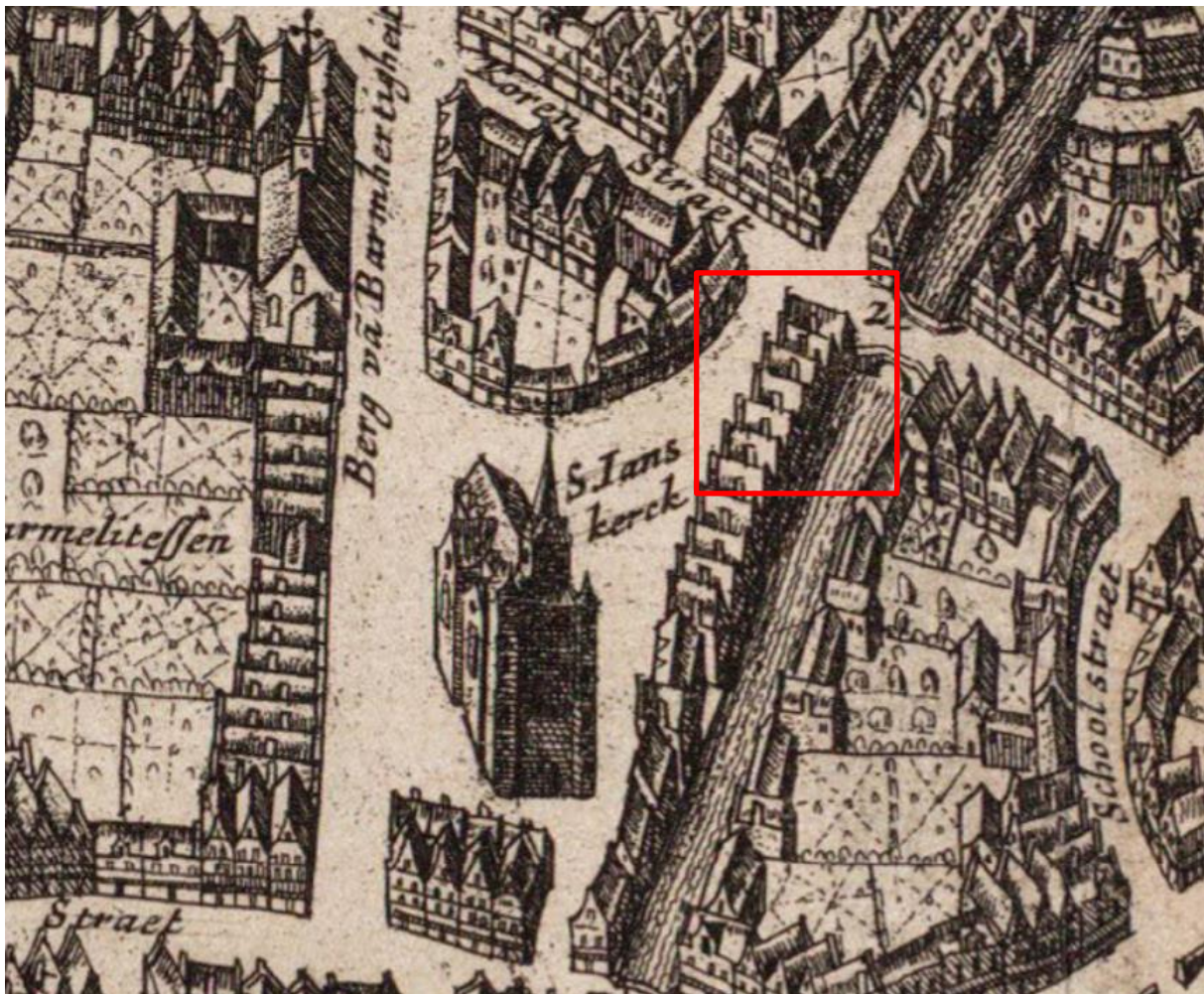
Figuur 22: Detail van de stadsplattegrond van Jan van Hanswijck (1594). Let op de 5 trapgevelgebouwen langsheen de F. De Merodestraat (vroegere Koeistraat) met achterliggende tunzone.

17de eeuw

De eerstvolgende beschikbare kaart is die van Van Blaeu uit 1649. Het vertoont een vrij gelijkaardig beeld aan dat van Hogenberg en Braun (1574), echter stelt men dat de “Spaanse” vestingbouw rondom de oude stadsmuren zo uniform en conventioneel is afgebeeld dat men aan fictie denkt. Ook het begijnhof extra muros was in die tijd al verwoest²¹.

Vanaf 1646 word ook het 3de huis vanaf de Trektangbrug vermeld in associatie met familie *Huens*.

Figuur 23: Stadsplattegrond van Blaeu (1649)

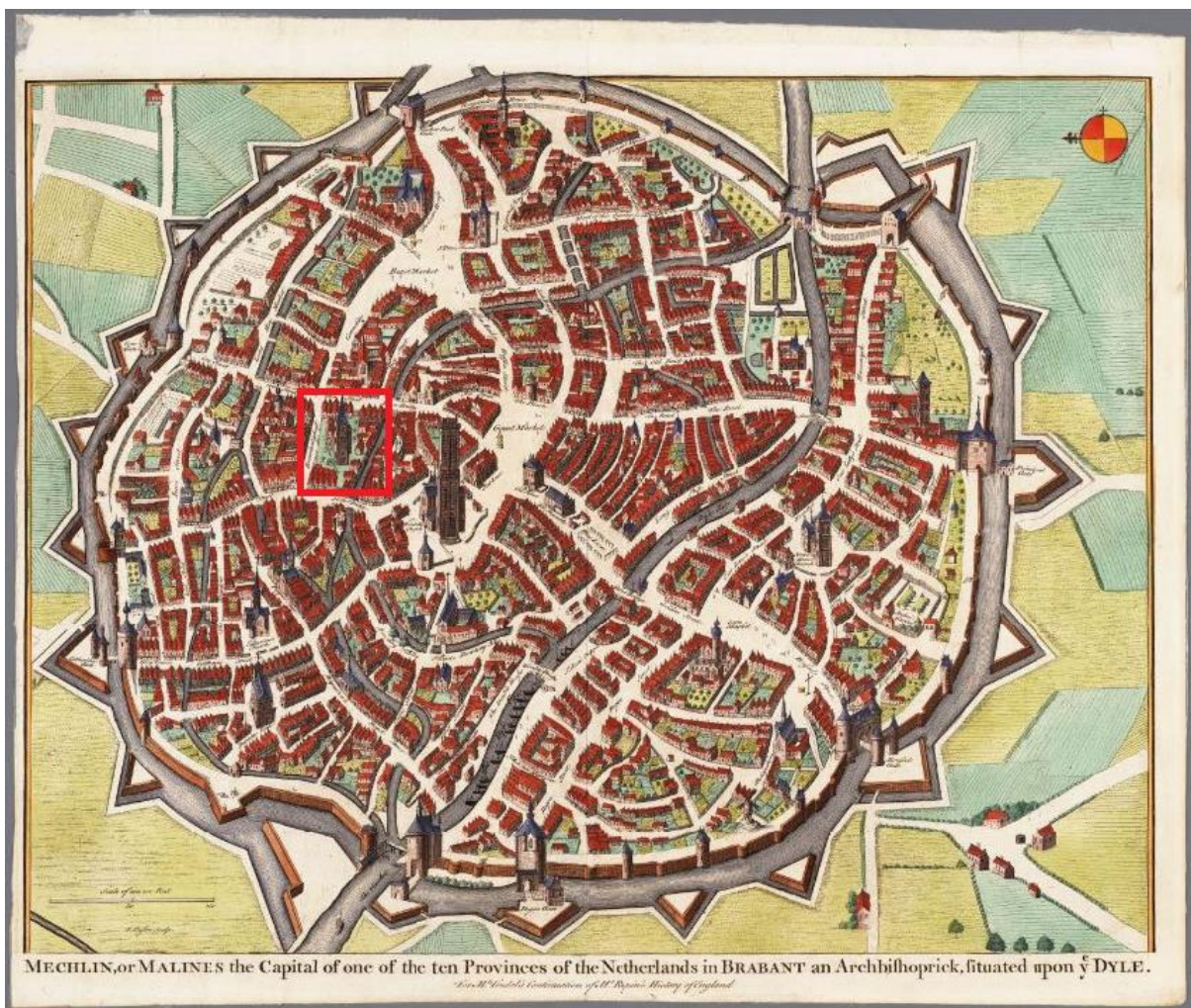
18de eeuw

Pas ruimschoots een eeuw later verschijnt de kaart van Basire waarop een gelijkaardig beeld te zien is als op de kaart van Jean-Baptist De Noter naar Jan van Hanswijck. Op deze kaart zijn 4 vakwerkhuisen te zien met zadeldak en bijgebouwen, naast de oude brug die de Dijletak overbrugt. Mogelijks werden er rond deze periode verbouwingen uitgevoerd, want de poort aan de Frederik de Merodestraat (toen Koeystreet) draagt het opschrift *ANNO 1744*. De huizen

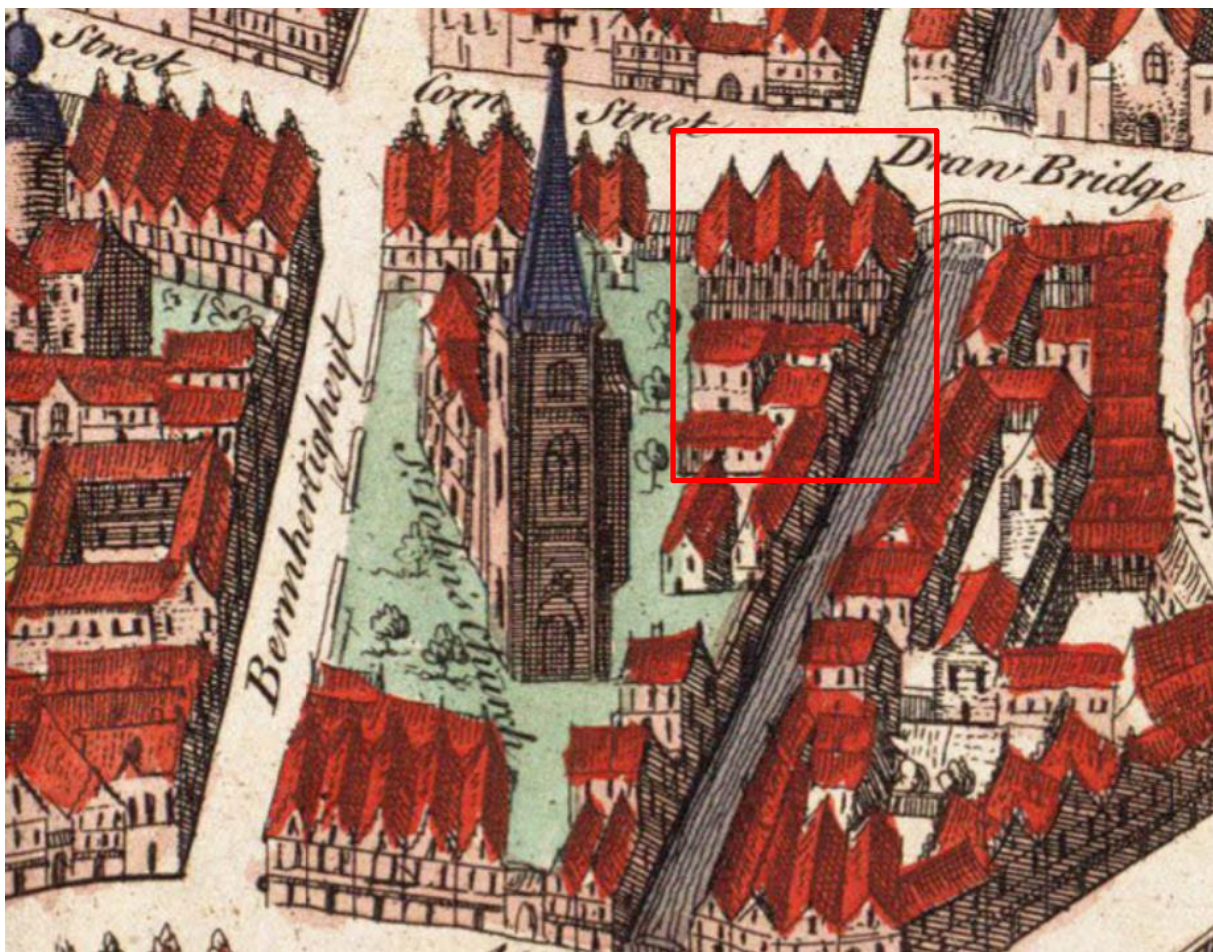
ter hoogte van nr. 37-39 werden uitgebreid in de periode tussen 1744-1761. De achterste delen van de huizen dateren dus niet verder terug dan de 18de eeuw. Uit een historische bron blijkt dat in 1761 tot 7 september het huis ter hoogte van nr. 41 in bezit was van Maria Joanna Francoise Huens die gehuwd was met ridder Joannes Petrus Anthonis van Volden. De familie is dus opgeklommen vanuit de ambachten (brouwers), via de hoge stedelijke ambtenarij tot in de adel. In de verkoopsakte van Andreas van Spoelbergh aan Henricus Diu (procureur) in 1769 staan stallen, een koetshuis, een hof en binnenkoer vermeld. Nrs. 37 en 39 zijn in 1796 in bezit van een verkoopster van naaigerief. Gedurende de 18de eeuw is het vierde huis vanaf de brug onder meer in het bezit van enkele slotenmakers, waarvan één ook zadelmaker was.²³

Op de kaart van Ferraris is geen relevante bijkomende informatie over het projectgebied aanwezig. Een bouwaanvraag uit 1781 toont wel hoe de gevel van nr. 41 verbouwd werd op het eind van 18de eeuw.

Figuur 24: Stadsplattegrond van Jean-Baptist De Noter naar Jan van Hanswijck (ca. 1745)

Figuur 25: Detail stadsplattegrond van Jean-Baptist De Noter naar Jan van Hanswijck (ca. 1745).

19de eeuw

Op het primitief kadaster uit 1834 is de situatie van de gebouwen en diens bijgebouwen te zien van de nr. 37-41. Dit zou nagenoeg moeten overeenkomen met de toestand in de 17de eeuw. Op de kaart van Popp is een gelijkaardig beeld te zien, maar ondertussen wordt het projectgebied begrensd door het noordwestzuidoost georiënteerde gebouw dat behoort tot het Seminarie van Mechelen met bijbehorende tuin. In 1836 wordt nr. 41 bewoond door de Zusters van de Liefde²⁴.

Op een kadastrale mutatieschets van 1880 is te zien hoe in het zuidwesten van het projectgebied, ter hoogte van nr. 37-39 een veranda en atelier werd bijgebouwd. Dit zijn dus 19de-eeuwse bijgebouwen. Ook de kleine bijbouwen ten noordoosten van die vleugel dateren uit de 19de eeuw, want deze zijn aangegeven op een mutatieschets van 1886. Op de schets uit 1880 is ook te zien dat de huidige toestand aan de achterzijde van nr. 39 in deze periode verkregen werd.

De Atlas der buurtwegen werd geraadpleegd, maar leverde geen relevante informatie wat betreft de ontwikkelingen ter hoogte van het projectgebied. Hetzelfde geldt voor de topografische kaart uit 1892.

20ste-21ste eeuw

Op een foto uit 1929 genomen van op de Sint-Romboutstoren is het projectgebied ook te zien. Het uitzicht komt nagenoeg overeen met de situatie die afgebeeld stond op de kaart van Popp. Het komt ook overeen met de situatie die zichtbaar is op de topografische kaart uit 1930. Omstreeks 1934 duiken er bouwplannen op voor de verbouwingen aan de kapel van de Zusters van de Liefde. Daarbij werd het klooster uitgebreid met een kapel aan de noordvleugel. In de zuidvleugel werd in 1946 een nieuwe keuken voorzien door architect Simon Van Craen. Onder deze keuken werd een kelder gegraven. In 1955 werd het nieuwe volume achterin de tuin gebouwd. Deze grenst aan de zuidwestvleugel van nr. 37.

De topografische kaart van 1960 toont dat de Dijletak ondertussen ingedamd is en bebouwde zones aan beide zijden van de brug nu met elkaar verbonden zijn. De nieuwe indeling van de gebouwen kan waargenomen worden op een luchtfoto van 1971. Foto's uit 1985 tonen de gevels van de gebouwen en de binnenkoer. Daarop is duidelijk te zien dat nr. 41 oorspronkelijk bestond uit twee afzonderlijke huizen. Op de luchtfoto van 1990 is te zien hoe de koer met het aangrenzende gebouw bestond uit groen. In 2015 is de huidige toestand weergegeven.

Voor meer informatie betreffende de verbouwingen die door de jaren hebben plaatsgevonden in het pand, wordt verwezen naar het materiaaltechnisch onderzoek voorgaande aan deze archeologienota.

Figuur 26: Zicht op de zijvleugel van het pand. Let op de talrijke verbouwingssporen in de gevel (waaronder natuursteen), daterende tussen 1700 en 1900. (© Regionale beeldbank Mechelen, foto genomen op 02/11/2005).

Archeologisch kader

Binnen het onderzoeksgebied zelf, dat binnen de historische stadskern van Mechelen gelegen is en deel uitmaakt van de archeologische zone van de stad, zijn er geen gekende archeologische ingrepen geweest in het verleden, getuige de Centrale Archeologische Inventaris. In de directe omgeving (<150m) is er op archeologisch vlak wel heel wat gekend. Daarbij zijn er voornamelijk sporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd naar boven gekomen. Binnen een buffer van 150m zijn er 18 relevante CAI-locaties bekend. Deze worden als volgt chronologisch besproken.

Periodes ouder dan de middeleeuwen

- Vondsten uit de steentijd werden in de stadskern van Mechelen nagenoeg niet gedaan, met uitzondering van enkele mesolithische artefacten ter hoogte van MechelenStompaertshoek (**CAI ID 166233**). Dit bevindt zich echter al op ca. 320m ten noordoosten van het projectgebied.
- De oudste vondst die in de nabije omgeving werd gedaan (**CAI ID 100475** Varkensstraat 5), betreft een Laat-Romeinse munt van Theodosius I (379-395 n. Chr.). Deze bevond zich ca. 60m ten zuidoosten van het projectgebied.
- Op 90m ten zuidwesten van het projectgebied kwamen tijdens niet-archeologische graafwerken in 1984 Romeinse dakpannen en aardewerk naar boven (**CAI ID 102269** Wollemarkt II).

Middeleeuwen

- Ter hoogte van Frederik de Merodestraat 17 (**CAI ID 206802**) kwamen resten van een kelder met tongewelf uit de late middeleeuwen/nieuwe tijd aan het licht tijdens de afbraak van een huis in 2011.
- Aan Nieuwwerk – Schoolstraat (**CAI ID 209337**) kwam een laatmiddeleeuwse traptoren met gotische draaitrap, ribben, zuilen en kruisvensters aan het licht tijdens afbraakwerken in 1987.
- Ca. 130m ten zuidwesten van het projectgebied werden tijdens een archeologische controle van werken in 1984 scherven gevonden van een tuitkan of amfoor in roodbeschilderd aardewerk (Pingsdorf), blauwgrijs en rood aardewerk, steengoed uit Aken, Langerwehe en Raeren (**CAI ID 209319**).
- Volgens W. Wouters (IAP) werd er in 870 een eerste vermelding gedaan van een abdij, die vermoedelijk aanwezig was ter hoogte van Wollemarkt I (**CAI ID 101648**).
- In 1970 werd er door arbeiders op een werf aan de Oude Beggaardenstraat – Wollemarkt (**CAI ID 206774**) aardewerk gevonden. Het gaat om blauwgrijs reducerend gebakken aardewerk uit de 14de eeuw.

Middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijden

- Ongeveer 70m ten noordwesten van het projectgebied bevond zich het refugium van de benedictijnabdij van Sint-Truiden dat grotendeels dateert uit 1550-1551 (**CAI ID 156593**). Wat verder naar het noorden toe werden laatmiddeleeuwse muurfunderingen, afvallagen met ceramiek en dierenbeenderen en een alleenstaande 16de-eeuwse afvalput gevonden die mogelijk deel uitmaken van bovenvermelde locatie (**CAI ID 102448** Bethaniënklooster).
- Net ten noorden van het projectgebied, bevindt zich de Sint-Janskerk (**CAI ID 206766** (relict 59217)) die gewijd is aan Johannes de Doper. De kapel werd in het 3de kwart van de 13de eeuw verheven tot parochiekerk. Tijdens een archeologische controle van werken in 1973 bleken er 17de of 18de-eeuwse grafkelders en een laatmiddeleeuwse aalput aanwezig te zijn.
- Op ca. 100m ten noorden van het projectgebied (**CAI ID 160499** Goswin de Stassartstraat – Hoeystraat) werden sporen uit de late middeleeuwen, nieuwe en nieuwste tijd aangetroffen tijdens een mechanische prospectie door Archebo in 2012. Het gaat om een laatmiddeleeuwse beerkuil, een onbepaalde fundering, een postmiddeleeuwse fase waarbij een deel van het middeleeuws niveau verstoord werd en muurresten van huizen uit de nieuwste tijd.
- Ter hoogte van het Hof van Busleyden (**CAI ID 160654**), ca. 90m ten noordoosten van het projectgebied werden ook archeologische sporen aangetroffen tijdens een opgraving in 2010. De sporen betreffen funderingen, kelder- en perceelmuren, beerputten, een waterput e.d. die wijzen op een 5-tal percelen met bewoning uit de late middeleeuwen. Tevens werd er onder de oostelijke vleugel een toevalsvondst van een houten beerton met bijna gave stenen kruik uit de late middeleeuwen gedaan. De site staat in historische bronnen uit de 16de eeuw omschreven als stadspaleis.
- Aan de overzijde van de Frederik de Merodestraat, ter hoogte van nr. 28 (Oude Stadsfeestzaal, **CAI ID 206803**) werd een waterput aangetroffen uit de late middeleeuwen, nieuwe of nieuwste tijd.

- Tijdens een controle van de werken ten zuiden van het projectgebied werden de resten van de oude Trektangbrug over de Melaan (**CAI ID 206830**) en de laatmiddeleeuwse overwelling onderzocht. Daarbij werden er ook sporen van de loop van een vliet aangetroffen.
- Ter hoogte van de Sint-Romboutskathedraal (**CAI ID 160356**) ca. 120 ten zuidwesten van het projectgebied werd in 2013 een opgraving uitgevoerd door Monument Vandekerckhove. In de kapel van de Heilige Jozef werden graven aangetroffen, waaronder grafkisten en een kistje met botfragmenten. De relieken waren begraven in een vulling die recenter is dan de funderingen van de kapel (tussen 1375-1875). Er waren ook restanten van een vloerniveau aanwezig, vermoedelijk te situeren einde 14de-begin 15de eeuw. In de kapel van Onze-Lieve-Vrouw-van-Zellaer bevond zich een grafkelder voor familie Liebaert uit 1621. Via georadaronderzoek in 2017 kon aangetoond worden dat er ook verschillende grafkelders aanwezig moeten zijn in het schip en de dwarsbeuk. Op de plaats van de huidige kerk werd ca. 1000 vermoedelijk een collegiale kerk gebouwd.

Nieuwe en nieuwste tijden

- Bij een archeologische controle van werken in 1971 aan St.-Romboutskerkhof I (**CAI ID 100730**) werd een 16de eeuwse born of beerput aangetroffen.
- Ook aan St.-Romboutskerkhof II (**CAI ID 156379**) kwam een 17de-eeuwse beerput en haard aan het licht ter hoogte van de voormalige pastorie van St.-Rombouts. Later werd dit een archeologisch museum.
- Tijdens een mechanische prospectie in 1980/81 ca. 120m ten zuiden van het onderzoeksgebied werd een ronde kom, halve grape, bordscherven, patacon en steengoed gevonden uit de 18de eeuw (**CAI ID 209280** Standonckstraat I).
- Er kwam een steengoedkruik uit Raeren en post-middeleeuws aardewerk aan het licht in een beerput afgedekt met 17de-eeuwse grafsteen aan Wollemarkt 5 (**CAI ID 156371**).

Er kan gesteld worden dat archeologische vondsten en sporen ouder dan de middeleeuwen in de nabije omgeving van het projectgebied schaars zijn. Middeleeuwse en zeker laatmiddeleeuwse aanwezigheid kan echter meermaals bevestigd worden. Ook het aantal archeologische sites uit de nieuwe en nieuwste tijd is aanzienlijk. Tevens geven historische kaarten en bronnen (zie hoofdstuk 2.2.4.) aan dat er op het projectgebied zelf al bewoning was van het einde van de 15de eeuw. Er kan dus gesteld worden dat er met zekerheid een archeologische site aanwezig is op het projectgebied, al kan niet met zekerheid een uitspraak gedaan worden over de bewaring van archeologische sporen en structuren ter hoogte van de meest ingrijpende geplande werken door latere infrastructurele (18de – 21ste-eeuwse) veranderingen aan de huizen.

3. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN

Tijdens het archeologisch onderzoek werden verspreid over het muurresten, vloeren, lagen etc. geregistreerd. Het gaat hierbij voornamelijk om muurwerk, vloeren en ophogingspakketten. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen de sporen die gerelateerd worden aan (een) oudere bouwfases van het huis Cadix en sporen die waarschijnlijk ouder zijn. Er dient opgemerkt te worden dat de beperkte uitgravingsdiepte en de eerder locale verdieping voor de rioleringssleuven eerder beperkt inzicht verschaffen in het archeologisch bodemarchief.

In onderstaande hoofdstukken worden de voorlopige resultaten toegelicht. In eerste instantie wordt de bodemopbouw beschreven, gevolgd door een overzicht van de aangetroffen sporen en vondsten per werkput

3.1. Algemene beschrijving

Vanuit stratigrafisch perspectief kan het plangebied opgedeeld worden in twee zones. Het gaat hierbij om de onderzochte zones gelegen binnen het historisch pand en anderzijds de binnenkoer. De beperkte uitgraving (40cm voor de aanleg van de vloer met locale verdiepingen tot 70cm voor de riolering) toont een in diepte beperkt en bijgevolg onvolledig beeld van de stratigrafische opbouw binnen het plangebied. Enkel bij de uitgraving van de diepere putten (liftputten, ca. 1m -mv) kon lokaal inzicht gekregen worden in de volledige stratigrafische sequentie van de site. Eenzelfde beeld kwam naar voor ter hoogte van de binnenkoer. In totaal konden zo'n 35 profielen gezet worden binnen het plangebied. In onderstaande hoofdstuk worden slechts de relevante/representatieve bodemprofielen beschreven.

Figuur 27: Zicht op de gezette bodemprofielen.

3.2. Beschrijving van de stratigrafie

Een representatief stratigrafisch profiel voor de bodemopbouw binnen het huis Cadix is profiel P32 (werkput 5) ter hoogte van de geplande liftput. De opname zichtbaar op Figuur 28 is genomen na het verwijderen van de huidige vloer en het verwijderen van de 17de – 18de eeuwse vloer bestaande uit rode ceramische tegels. De diepere uitgraving ter hoogte van deze locatie tot maximum 2m onder de bestaande vloerplas laat toe inzicht te krijgen in het menselijke handelen binnen het gebouw.

Bovenaan bevindt zich een donkerbruinig grijs zandig pakket met veel baksteenbrokken en bouw materiaal. De dikte van dit pakket bedraagt ca. 0,40m. Direct hieronder situeert zich een zwarte lens van ca. 5cm dik. Vermoedelijk betreft het hier een oud loopniveau na aanleg fundering kalksteen). Hieronder bevindt zich een donker groenig grijze zandleem met aanwezigheid van kalkmortelbrokjes(?) en stippen en houtskoolbrokjes.

De dikte van dit pakket bedraagt tussen ca.15-20cm. De dikte van dit pakket was in noordelijke richting iets dikker en kan vermoedelijk in verband gebracht worden met de bouw van de natuursteenfundering. Onder deze horizont bevindt zich een bruingrijs zandig pakket waarbij een afwisseling van loop- en ophogingsniveaus kan worden waargenomen in de top van deze vulling. Deze opeenvolging van lemen vloerniveaus kan duidelijker waargenomen worden in

profiel P34 geplaatst aan de overliggende zijde van de lifput (zie Figuur 29). De totale dikte van dit pakket bedraagt ca. 40cm. Mogelijks betreft het hier de oude bouwvoor/stratigrafie voorafgaand aan de oprichting van de wooneenheden langsheen de Frederik de Merodestraat vooraleer deze zijn samengevoegd tot één entiteit wooneenheid. Centraal op het profiel duikt dit pakket ca.40cm dieper, mogelijk gaat het hier om een archeologisch grondspoor (kuil) die helaas door de beperkte omvang van de put niet verder gedefinieerd kon worden.

Figuur 28: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van de lifput (profiel 32).

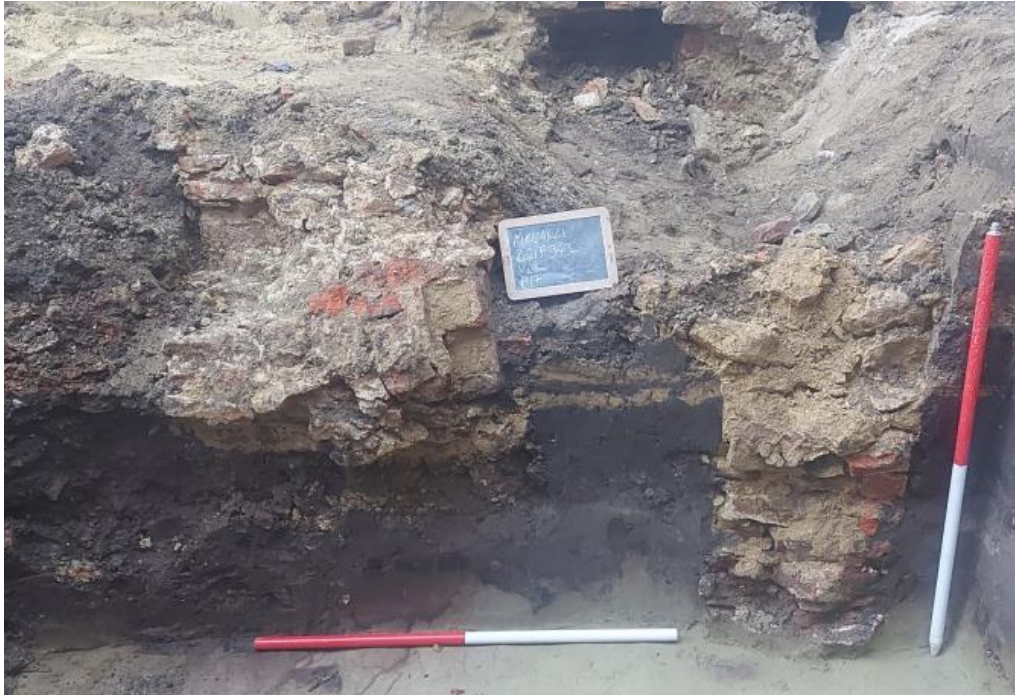
Figuur 29: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van de lifput (profiel 34)

Ter hoogte van de binnenkoer kon een gelijkaardige bodemopbouw geregistreerd worden. Hier konden onder de aanwezige kasseien een afwisseling van loop- en ophogingspakketten worden vastgesteld. De dikte van deze sequentie bedraagt ca. 50cm (zie Figuur 30 profiel 22). Direct hieronder bevond zich een donkergrijs zandig organisch rijk pakket (A(p) horizont, oude cultuurlaag) met een dikte van ca. 20-25cm bovenop een uitgeloopte horizont (B-horizont) worden waargenomen met eenzelfde dikte. Het zandige moedermateriaal bevindt zich hier op ca. 1,40m onder het maaiveld en heeft een grijsgroene kleur. Het geheel aan sedimenten wordt doorsneden door jonger muurwerk. (zie Figuur 31 profiel 17).

Figuur 30: ook profiel 22 bevindt zich op de binnenkoer en toont duidelijk een ophogingspakket bovenop een afwisseling van enkele loopniveaus met daaronder een voormalig organische A(p) horizont.

Figuur 31: Overzicht aangetroffen muurwerk op binnenkoer (WP14 P17), detail van de bodemopbouw ter hoogte van S99, S100.

Voor de overige profielen kon slecht een bodemopbouw geregistreerd worden tot minimaal 40cm en maximaal 70cm onder de bestaande vloerplas. De aanwezige loopniveaus en ophogingspakketten, gecombineerd met muurwerk op verschillende niveaus, duiden op een complexe bouwgeschiedenis van het pand. Uitspraken over het plangebied uit de periode voorafgaand aan de oprichting van huis Cadix kunnen vooralsnog niet gedaan worden. Hiervoor was de uitgravingsdiepte te beperkt aangezien de uitgravingen ten behoeve van de riolering slechts reikten tot de oude bouwvoor.

Figuur 32: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van werkput 8 (profiel P30). Let op de afwisseling van verschillende loopniveaus boven een voormalige cultuurlaag.

3.3. Beschrijving van sporen en structuren

In onderstaande hoofdstukken wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen sporen en structuren per werkput. Voor het globale sporenplan alsook de detailplannen wordt verwezen naar bijlage 5 tot 27.

3.3.1. Werkput 1

Werkput 1 werd aangelegd ter hoogte van de voormalige vestibule. Enkel de centrale gang was voorzien van een natuurstenen vloer, de zone ten noorden en zuiden was voorzien van een verhoogde houten vloer die op moment van uitvoering reeds was verwijderd.

Bij het verdiepen naar vlak 2 werden op een diepte van ca. 20cm-mv een vloerniveau blootgelegd bestaande uit twee vloeren, één in natuursteen (29,0 x 28,0 x ? cm) en één in rood gebakken vloertegels (13,0 x 13,0 x 2,0 cm). De natuurstenen vloer (S107) bevond zich in de zuidoostelijke hoek van de werkput. De vloer uit rood gebakken vloertegels (S76) was gelegen in de zuidwestelijke helft van werkput 1 en liep van de natuurstenen vloer tot aan de kalklaag (L34) in het noordwesten. In de oostelijke hoek kon een L-vormige muur (S77) aangetroffen worden opgebouwd uit bakstenen van 16,0 x 7,0 x 5,0 cm.

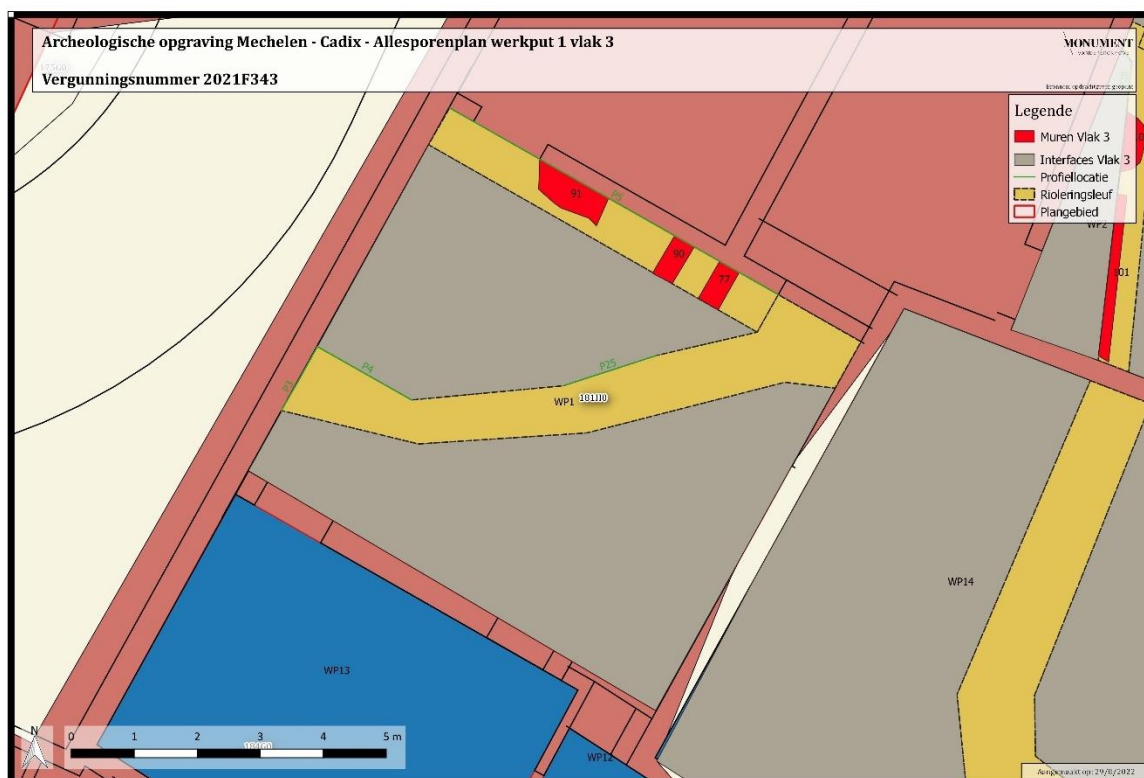
Bij het verder verdiepen naar vlak 3 werden geen nieuwe sporen en/of structuren aangetroffen, met uitzondering van de rioleringssleuf. Deze toont in vlak het verdere verloop van muur S77 in vlak 2 en muur S90. In profiel 5 valt duidelijk een brandlaag op te merken, waarbij muur S90 lijkt te zijn afgebroken tot dit niveau. Opvallend is dat muur S77 dit pakket doorsnijdt en dus een jongere datering kent (<17de -18de eeuw). Mogelijk kan deze brand gelinkt worden aan het in brand steken van de stad door de Spanjaarden in 1572 (zogenaamde Spaanse furie¹⁰) of een eerder geïsoleerde brand in de 15de -17de eeuw. Verder onderzoek kan hierover mogelijk meer uitsluitsel geven.

---

¹⁰ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Spaanse_Furie_\(Mechelen\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Spaanse_Furie_(Mechelen))

Figuur 33: Werkput 1 vlak 2.

Figuur 34: Werkput 1 vlak 3.

Figuur 35: Zicht op de natuurstenen vloer in de centrale hal (vlak 1). De zijruimtes waren voorzien van een verhoogde houten vloer die bij de aanvang van het onderzoek reeds verwijderd waren.

Figuur 36: Zicht op werkput 1 vlak 2.

Figuur 37: Zicht op werkput 1 vlak 2 na het verwijderen van de baksteenmuur en de vloeren.

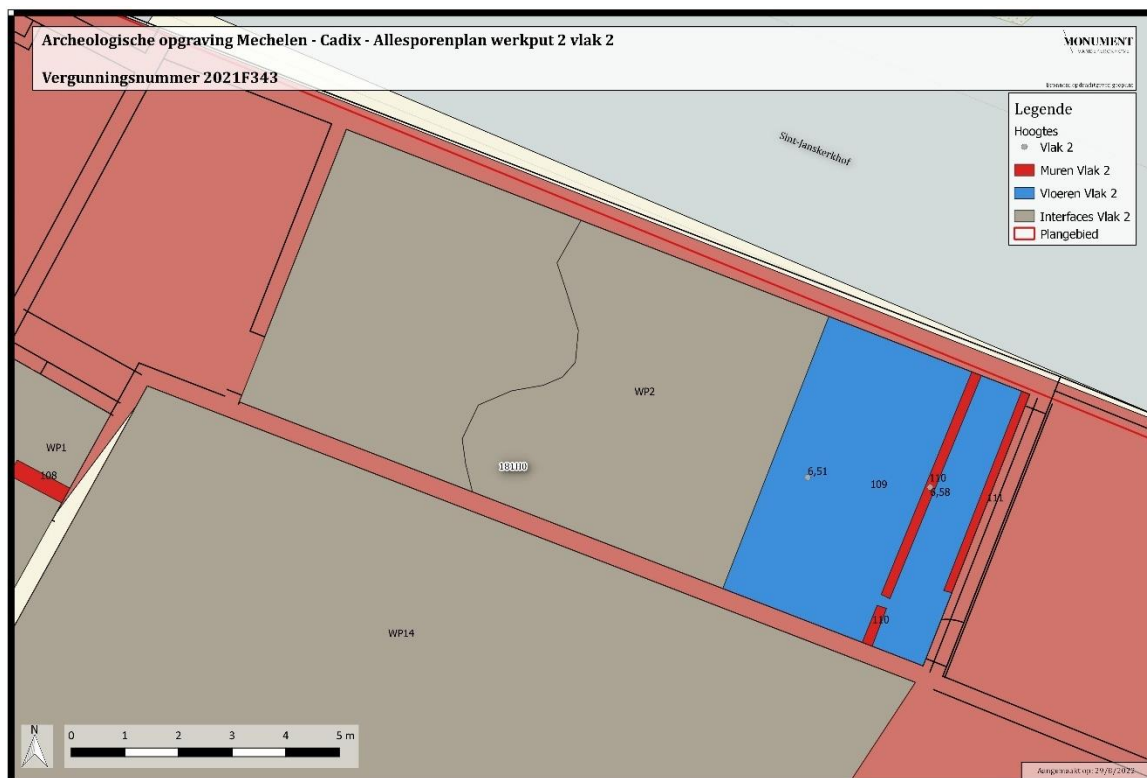

Figuur 38: Werkput 1 profiel P5 (rioleringssleuf) met zicht op de aanwezige brandlaag.

3.3.2. Werkput 2

Binnen werkput 2 (voormalige kapel) kon direct onder het bestaande vloerniveau in de meest zuidoostelijke hoek nog een deel bewaarde vloer teruggevonden worden. Deze vloer is opgebouwd uit bakstenen in halfsteen verband en direct aangelegd boven een gemengd zavelbed. Onder deze uitgraving van 40cm-mv konden verder geen archeologische resten waargenomen worden tijdens het uitgraven van de rioleringsleuf. Het gaat hierbij slechts om het aansnijden van een los puinig ophogingspakket. Mogelijks hebben de verbouwingen van 1931 de zone hier reeds grotendeels geroerd tot op ruime diepte.

Figuur 39: Werkput 2 vlak 2.

Figuur 40: Zicht op werkput 2 vlak 1 en 2.

Figuur 41: Zicht op het lokaal verdiepen van werkput 2 vlak 2 naar 3 voor de aanleg van de rioleringsseuf. Hierbij werd slechts een los recent puinig pakket vastgesteld.

3.3.3. Werkput 3

Werkput 3 werd aangelegd ten noorden van de binnenkoer. Direct onder de bestaande vloer (vlak 1) werd in het meest zuidelijke deel een oudere 18de – 19de eeuwse vloer in zwarte wit ceramische tegels (S41) in dambordpatroon aangesneden. Deze vloer, die aangesneden werd op een diepte van ca. 20cm onder de vloerpas, werd langs noordelijke zijde geflankeerd door een oudere muur (S42). Achterin op Figuur 44, is duidelijk de aanzet van een tongewelf te zien (S112). Vermoedelijk gaat het hier om een beerput, die in de tweede helft vande 20ste eeuw voorzien werd van een riolering.

Bij het verdiepen naar vlak 3 kon onder de zwart wit ceramische vloer nog een oudere muur (S79) en oudere dorpel/opstap in rode ceramische tegels ter hoogte van de deuropening opgemeten worden (S78). Deze vloer kan gesitueerd worden in de 17de – 18de eeuw.

Figuur 44: Zicht op vloer S41 en muur S42 doorheen ophogingspakket L43. In het meest oostelijke zone bevindt zich een oude beerput.

Figuur 45: Zicht op het gootje S78 na het weghalen van vloer S41 in vlak 2. Let ook op de oudere dorpel/opstap in rode ceramische tegels ter hoogte van de deuropening en de oudere muur S79 op de achtergrond..

3.3.4. Werkput 4

Direct onder de bestaande vloer kon troggewelf S46 opgemeten worden. Dit keldergewelf was opgebouwd uit rode baksteen met afmetingen 17x8,5x4,5cm en voorzien van cementmortel. Deze kelder had een vrij recente datering (19de eeuw) en werd bijgevolg niet verder in detail onderzocht.

Figuur 46: Zicht op keldergewelf S46 na het verwijderen van de recente vloer.

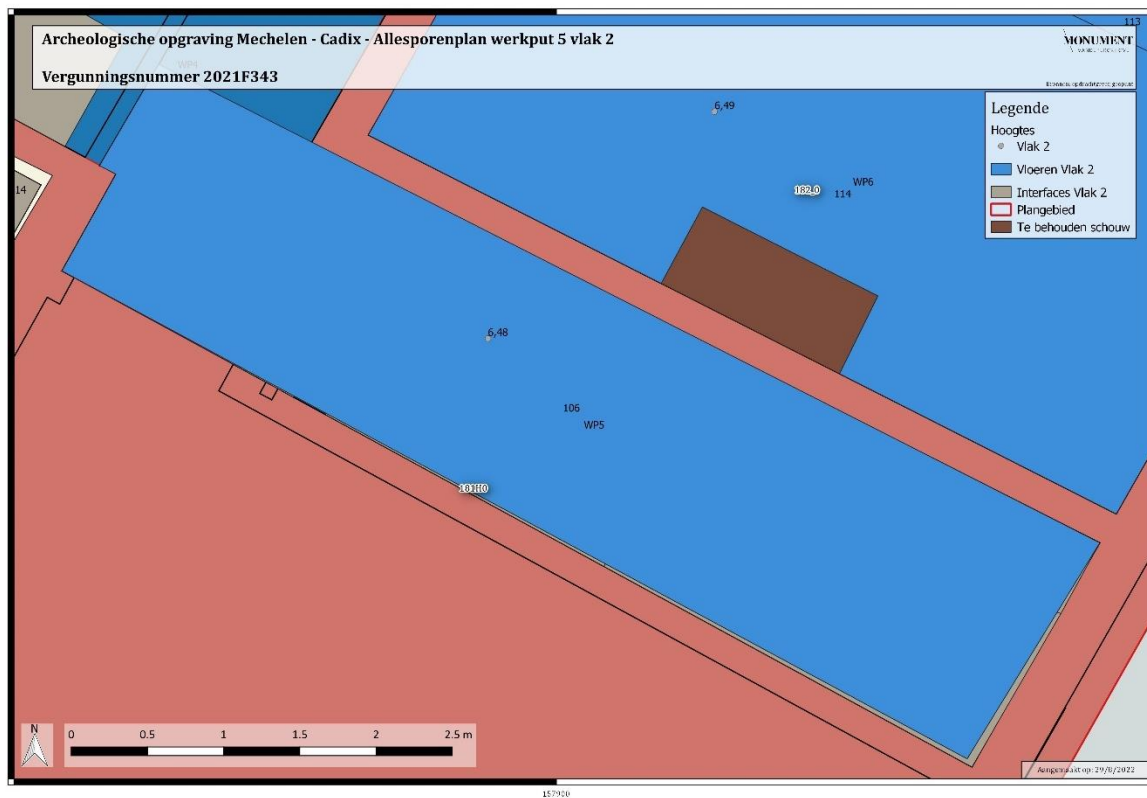

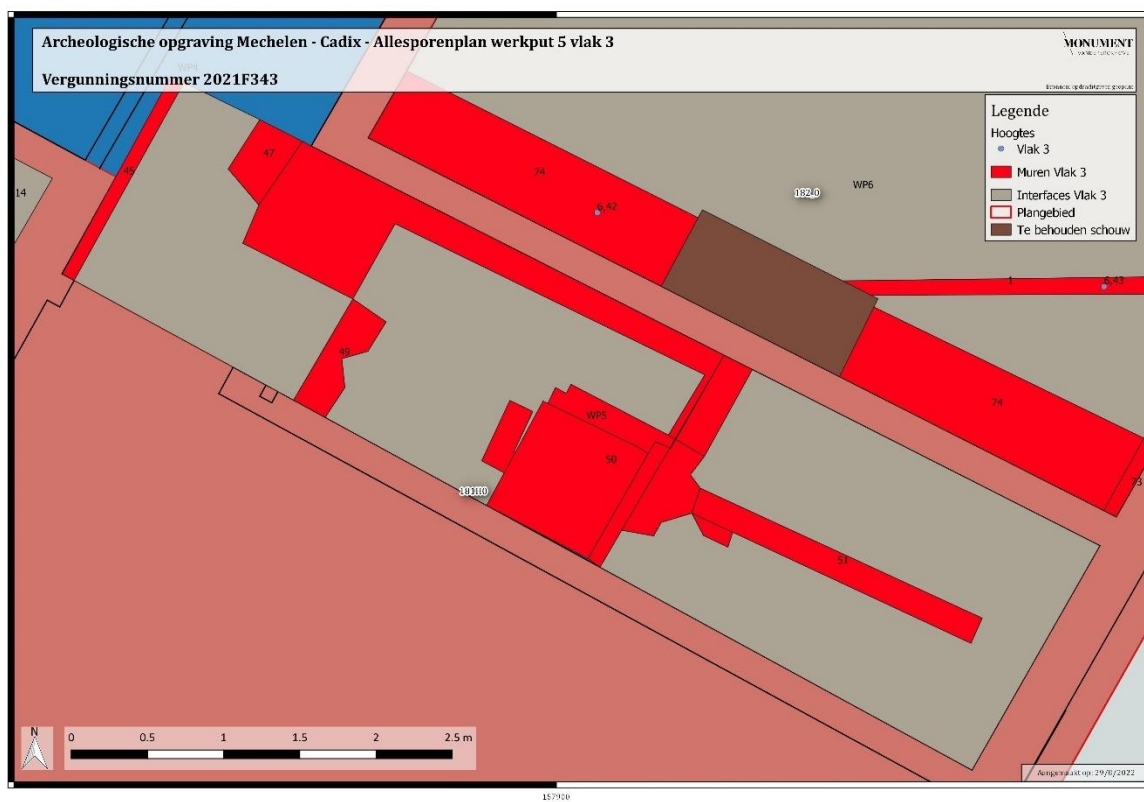
Figuur 47: Zicht op keldergewelf S46 na het opbraak.

3.3.5. Werkput 5 (voormalige 'portierswoning')

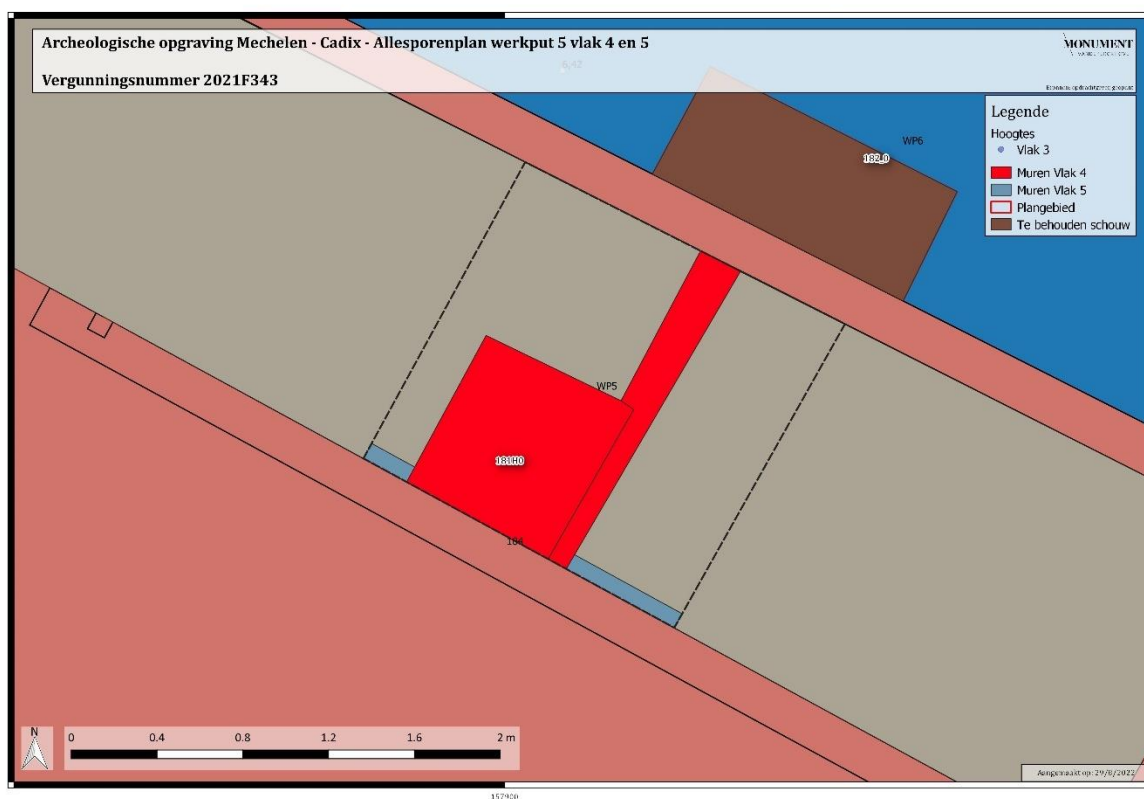
Binnen deze ruimte werden vermoedelijk de oudste bewoningssporen aangetroffen. Onder de bestaande vloer en bijhorend zavelbed kon opnieuw een tegelvloer bestaande uit ceramische rode tegels van ca. 10x10cm (S106, ca. 17de – 18de eeuw) worden aangetroffen. Hieronder bevindt zich een kalkmortelbed/opvullingpakket, waaronder enkele muurresten werden aangesneden. Op basis van de vorm, het baksteenformaat en de stratigrafische ligging gaat het hier mogelijk om een 16de eeuwse fase.

Opvallend is de 20ste eeuwse binnenmuur die duidelijk is gebouwd bovenop een oudere fundering bestaande uit natuursteen (S104). Hoewel geen vondsten voorhanden, en bijgevolg een datering moeilijk hard te maken valt, kan mogelijk worden gesteld dat dit de oudste funderingen van het pand betreffen. Deze zijn tevens gefundeerd tot op de originele moederbodem, wat duidt op de eerste steenzetting binnen deze zone. Tussen de natuursteenblokken is amper mortelmateriaal aangetroffen. Deze natuursteenfundering reikte tot ca. 1m onder maaiveld. (zie ook figuur 32).

Figuur 49: Werkput 5 vlak 3.

Figuur 50: Werkput 5 vlak 4 (S104 en S50) en vlak 5 (S104).

Figuur 51: Zicht op het zavelbed met daaronder de rode ceramische tegelvloer S106 met afmetingen 10cm bij 10cm.

Figuur 52: Zicht op werkput 5 vlak 2 na verdiepen met zicht op de oudere muurresten onder de verwijderde 17de-18de eeuwse vloer.

Figuur 53: Zicht op het verdiepen van de liftput ter hoogte van het massief metselwerk in werkput 5. Let op de aanbouw van dit metselwerk tegen de natuursteenfundering, die even diep werd uitgebouwd als de natuursteenfundering. Mogelijk behoren deze elementen toe aan eenzelfde bouwfase.

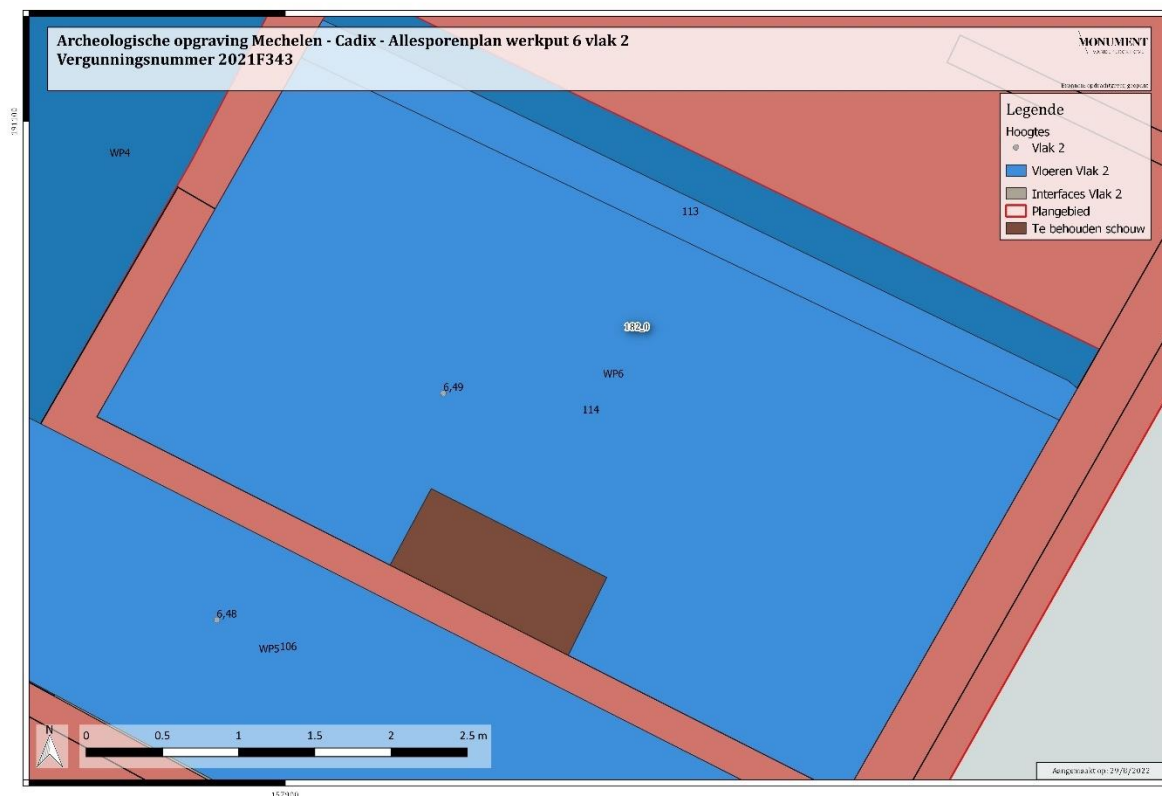

Figuur 54: Zicht op profiel 35 natuursteenfundering S104 met daarbovenop de 20ste eeuwse binnenmuur.

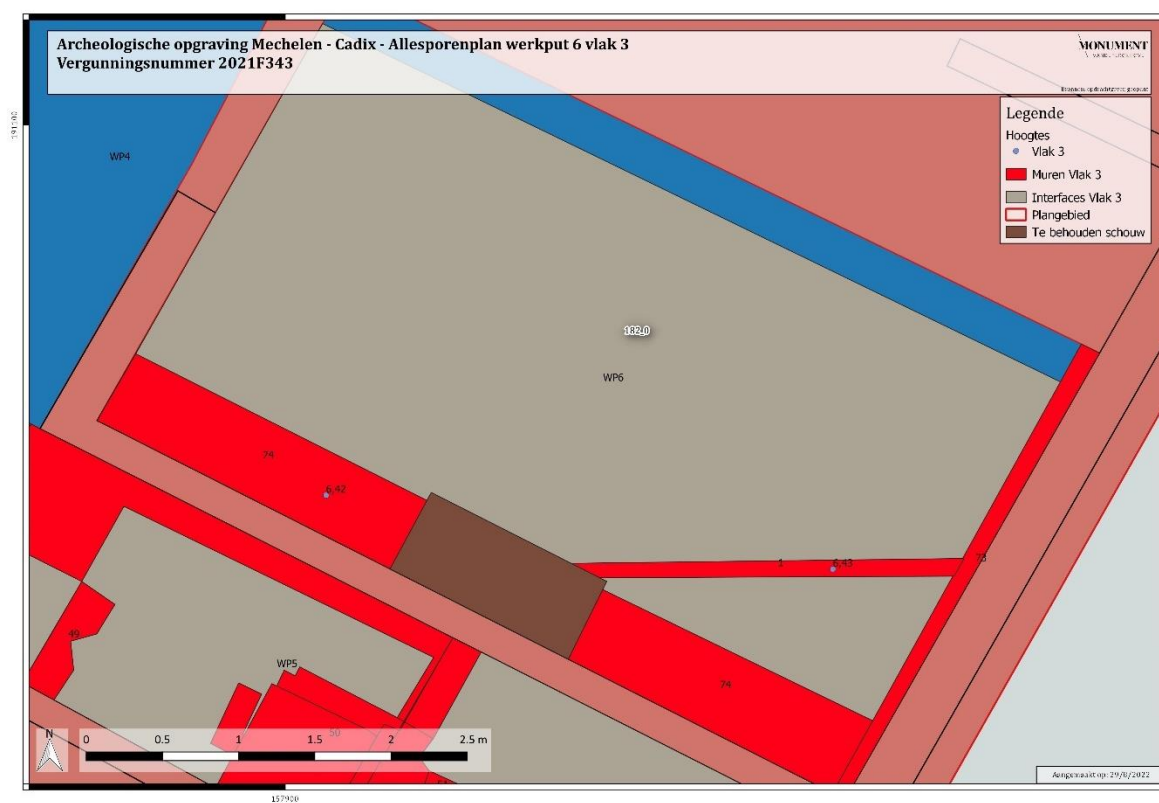

3.3.6. Werkput 6

Werkput 6 bevindt zich in de meest noordoostelijke hoek van het huis Cadix. Vanaf het maaiveld konden twee vloeren opgemeten worden. Het gaat om twee ceramische vloeren, waarvan één vloer is opgebouwd uit een zwart witte vloer in dambordpatroon (S113) en één ceramische vloer (S114) opgebouwd uit rode tegels met afmetingen 10cm bij 10cm (17de - 18de eeuw). Het gaat om dezelfde vloer als in werkput 5 (mogelijk deel van de portierswoning?) Onder dit pakket bevindt zich een ophogingspakket (L71) die doorsneden wordt door muren S73 (funderingstand buitenmuur), S74 langsheen de bestaande schouw en gootje S1. Voorlopig is het nog gissen naar de functie van de muurresten langs de haard. Verder, op vlak 3, kon nog een oud loopniveau/werkniveau worden aangesneden (L72).

Figuur 55: Werkput 6 vlak 2.

Figuur 56: Werkput 6 vlak 3.

Figuur 57: Werkput 6 vlak 2 met zicht op de twee aanwezige vloeren.

Figuur 58: Werkput 6 vlak 2 met zicht op de twee aanwezige vloeren.

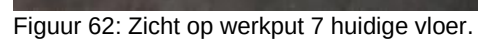
Figuur 59: Werkput 6 vlak 3 met zicht op laag L71 met muur S74 langsheen de bestaande 19de eeuwse schouw. Naast de schouw is gootje S1 te zien.

Werkput 7 werd aangelegd ter hoogte van één van de proefputten van het vooronderzoek. Na het verwijderen van de bestaande vloer kwamen enkele muurresten (S61 tot S69) aan het licht, alsook een gootje en een restant van een oudere vloer (S65). Er werd hierbij in eerste instantie afgegraven tot een peil van ca. 40cm onder de vloerpas. Overige sporen werden niet aangetroffen, ook niet bij het verdiepen voor de rioleringsleuf. In deze laatste fase werd profiel P31 geregistreerd (zie Figuur 66). Hieruit blijkt duidelijk het ophogingspakket verder door te lopen.

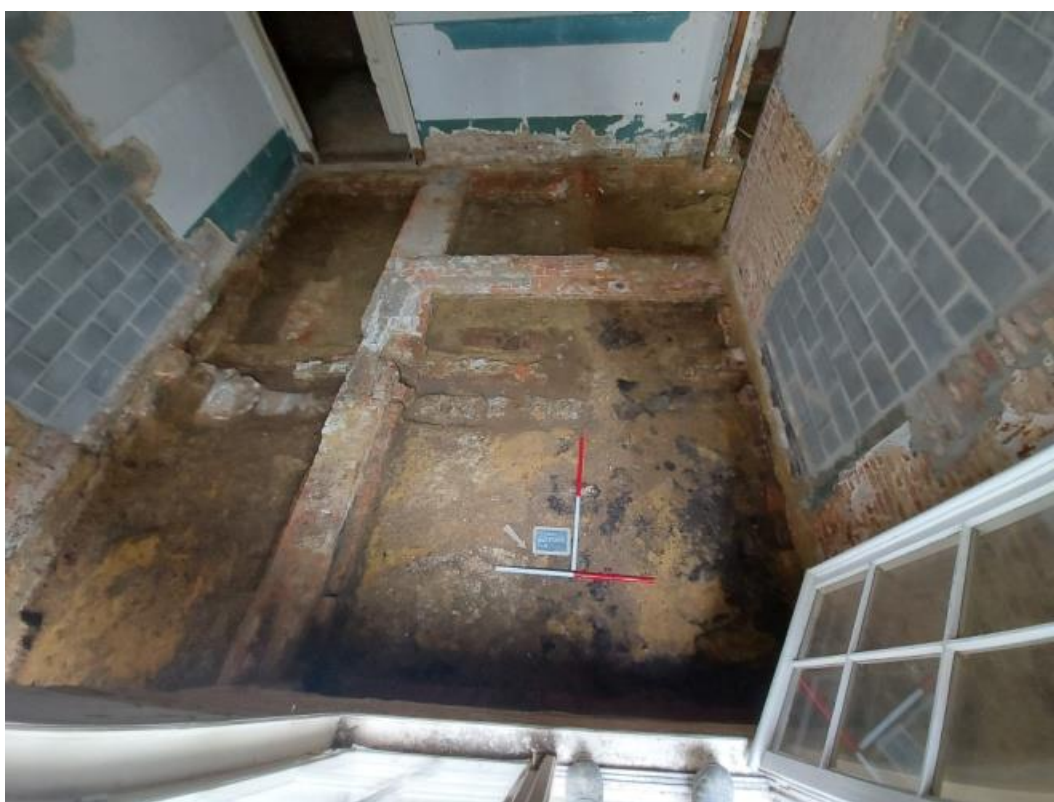

Figuur 60: Werkput 7 vlak 2.

Figuur 63: Zicht op werkput 7 na het verwijderen van de bestaande vloer.

Figuur 64: zicht op werkput 7 vlak 2 met zicht op oudere muren.

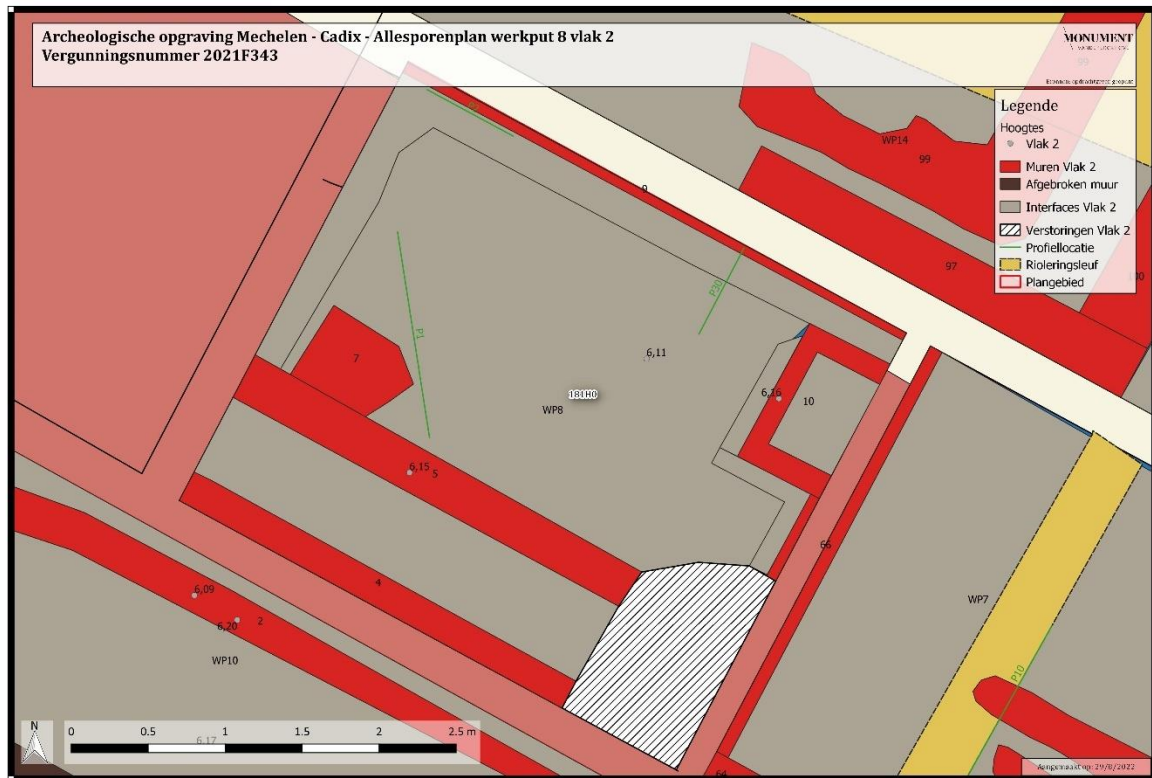

Figuur 65: Zicht op werkput 7 na de aanleg van de riolering (vlak 3). Er konden geen bijkomende archeologische resten waargenomen worden.

Figuur 66: Zicht op werkput 7 profiel P31 aangelegd ter hoogte van de rioleringsleuf waarbij duidelijk het ophogingspakket zichtbaar is.

Werkput 8 werd aangelegd ten zuiden van de binnenkoer en ten westen van werkput 7. Onder de bestaande tegelvloer met zavelbed konden op een diepte van ca. 50cm een NW – ZO georiënteerde muur (S5). Tegen de oostelijke gevel werd een baksteenfundering aangetroffen (S10; de zwartgeblakerde muur verradt de aanwezigheid van een haard/kachel die hier ooit aanwezig was). Overige archeologische resten werden niet aangetroffen. Tijdens de uitgraving van de riolering werd profiel P30 geregistreerd. Hieruit is duidelijk de opeenvolging van looppniveaus en ophogingspakketten zichtbaar boven een oude cultuurlaag. Direct aanpalend (links op de foto) bevindt zich de binnenkoer waar eenzelfde gelijkaardige bodemopbouw werd waargenomen duidelijk. Oudere archeologische resten werden niet aangetroffen binnen deze werkput.

Figuur 67: Werkput 8 vlak 2.

Figuur 68: Zicht op werkput 8 voor en na het verwijderen van de bestaande vloer.

Figuur 69: zicht op werkput 8 vlak 2 met zicht op oudere muren (S5) en de baksteenfundering (S10) van een haard.

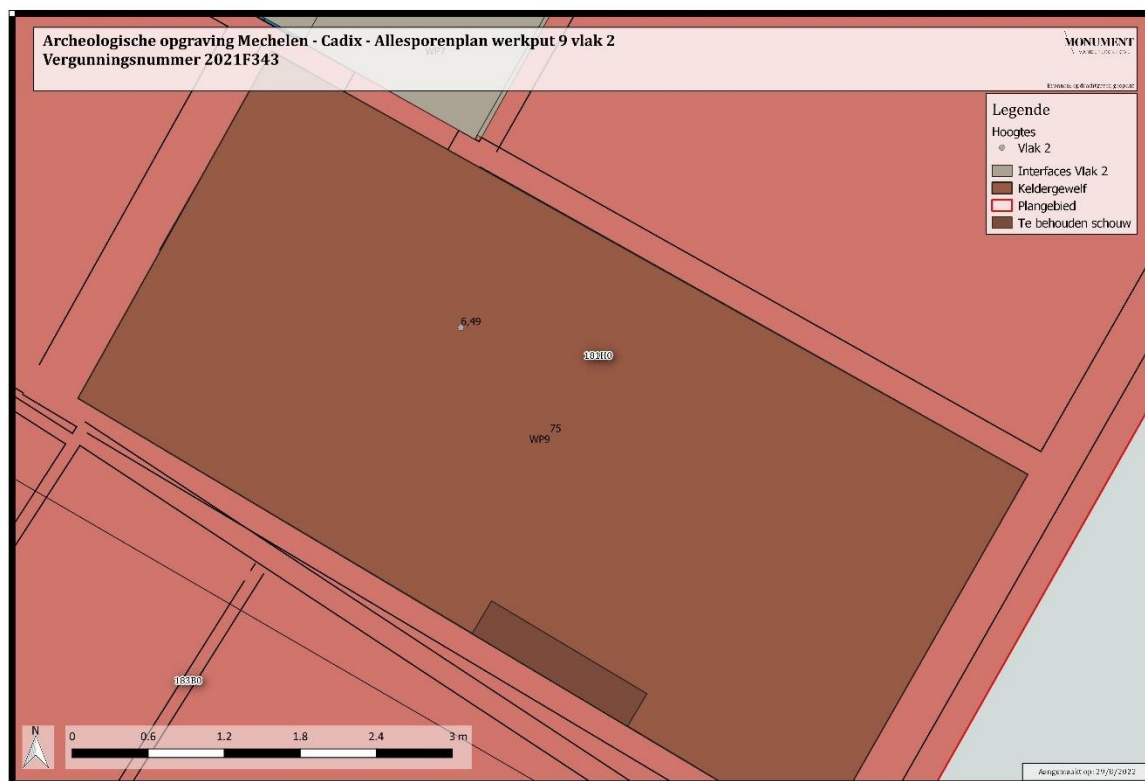

Figuur 70: Zicht op werkput 8 profiel 30 waarbij duidelijk de opeenvolging van looppniveaus en ophogingspakketten zichtbaar is boven een oude cultuurlaag. Direct aanpalend (links op de foto) bevindt zich de binnenkoer waar eenzelfde gelijkaardige bodemopbouw werd waargenomen (zie ook profiel P17 werkput 14).

3.3.9. Werkput 9

Werkput 9 werd aangelegd in de noordoostelijke hoek van het pand. Onder de bestaande vloer konden twee haaks op elkaar georiënteerde bakstenen keldergewelven opgemeten worden (S75). Naast de bestaande 19de -20ste eeuwse haard kon langs beide zijden nog een muur in rode baksteen (S74) geregistreerd worden.

Figuur 71: Werkput 9 vlak 2.

Figuur 72: Zicht op werkput 9 na het verwijderen van de bestaande vloer. Foto genomen van de de straatzijde.

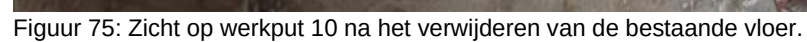

Figuur 73: Zicht op werkput 9 vlak 1 met centraal op de foto het bakstenen keldergewelf.

3.3.10. Werkput 10

Werkput 10 werd geregistreerd ten zuiden van de binnenkoer. Na het verwijderen van de aanwezige vloer en het zavelbed kon 1 oudere muur (S2) opgemeten worden. Deze had een NO – ZW orientatie en kent een licht gekromd verloop. Naast het aanwezige ophogingspakket konden geen overige archeologische resten waargenomen worden.

Figuur 76: Zicht op werkput 10 vlak 1 met centraal op de foto de NO – ZW georiënteerde muur.

3.3.11. Werkput 11

Werkput 11 werd aangelegd ten zuiden van werkput 10 ter hoogte van de voormalige bijkeuken en het kolenhok en is in de noordoostelijke hoek verstoord door de aanwezigheid van een (kelder)trap. Ook hier konden na het verwijderen van de bestaande vloer en zavelbed enkele oudere muurresten worden waargenomen waarbij S13 een oudere interne indeling betreft. Hiertegenaan lijkt een extra binnenruimte te zijn aangebouwd. Deze baksteenconstructie vormt een structuur van ca. 1m bij 1m. De betekenis van deze resten is op heden nog onduidelijk (opslagruimte?). Buiten deze muurresten kon nog een jongere goot/riolering geregistreerd worden binnen een ouder ophogingspakket.

Figuur 77: Zicht op werkput 11 vlak 1 met op de achtergrond de recente goot en de keldermuur.

Figuur 78: Zicht op werkput 11 met centraal op de foto muurwerk uit een oudere bouwfase. Voorin op de foto is het restant van een opengewerkte muur tijdens de werkzaamheden te vinden.

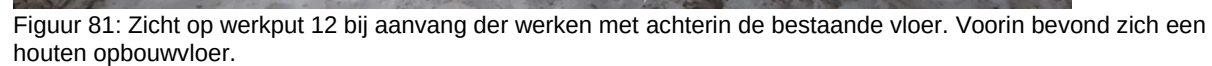

Figuur 79: Orthobeeld van de aangetroffen archeologische resten binnen werkput 11..

3.3.12. werkput 12

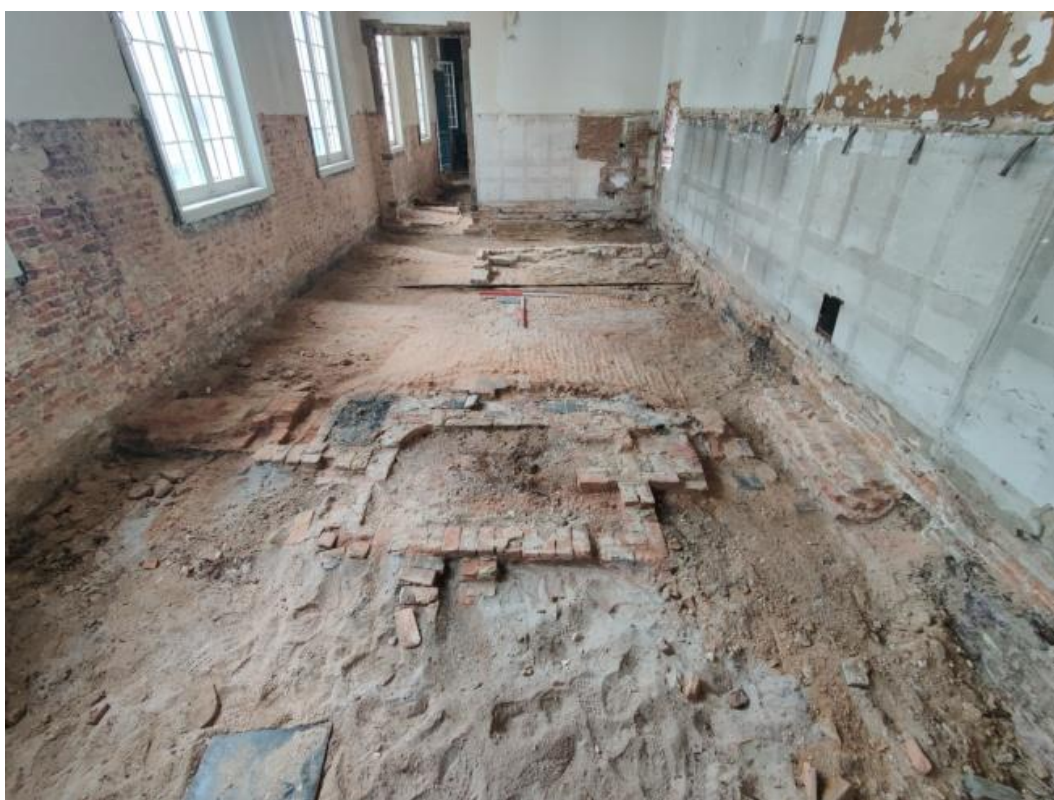
Werkput 12 werd geregistreerd ten zuidwesten van de binnenkoer ter hoogte van de voormalige refter. De bestaande vloer bestond hier uit betontegels bovenop een zandbed, in de meest westelijke hoek was deze opgebouwd uit een houten opbouwvloer. Na het verwijderen van de bestaande vloer kwam direct onder de betontegelvloer een keldergewelf tevoorschijn. In de meest westelijke hoek, op de rand van de overgang van de betonvloer en de voormalige houten vloer, kwam de fundering van een oude kachel aan het licht.

Figuur 82: Zicht op het zandbed in werkput 12 na het verwijderen van de bestaande vloer.

Figuur 83: Zicht op werkput 12 vlak 2. Op de achtergrond is duidelijk het bakstenen keldergewelf zichtbaar. Op de voorgrond is de fundering en de vloer van een afgebroken kachel te zien.

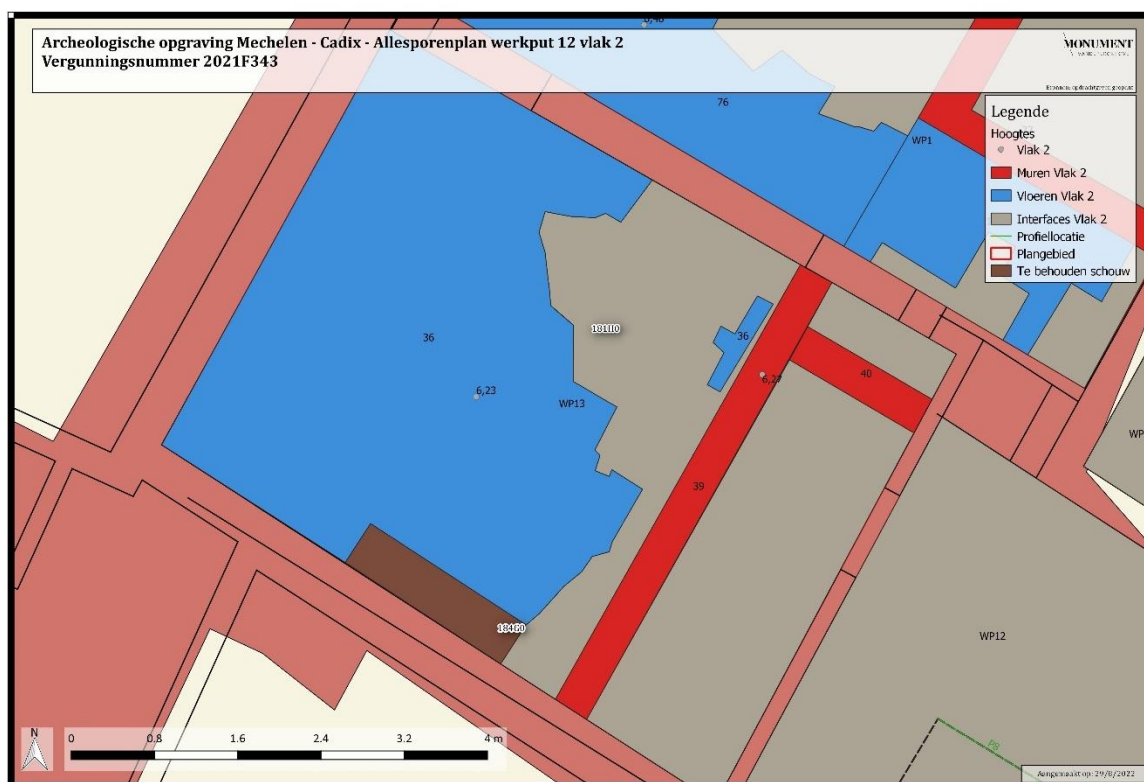

Figuur 84: Zicht op werkput 12 vlak 2 na lokaal verdiepen. let op de verbrande vloer horende bij een kachelstructuur (zwarte tegels) op de voorgrond en het afvoerkanaal (links op de foto, roetsporen). Achterin de foto bevindt zich het bakstenen keldergewelf.

3.3.13. Werkput 13

Werkput 13 werd uitgegraven in de meest zuidwestelijke hoek van huis Cadix. Direct onder de reeds verwijderde houten vloer (vlak 1) kwam een ouder vloerniveau (S36) aan het licht. Het gaat om een afwisseling van rode en zwarte ceramische tegels van ca. 15cm bij 15cm, vermoedelijk daterende uit de 18de – 19de eeuw. Op een tweede vlak werd in de meest noordoostelijke hoek van de werkput nog een baksteenmuur S39 met haaks daarop een andere muur S40 opgemeten. Verdere archeologische resten werden gezien de beperkte verstoringsdiepte niet waargenomen.

Figuur 85: Werkput 12 vlak 2.

Figuur 86: Zicht op werkput 13 vlak 1. Let op de baksteenrijen ter ondersteuning van een reeds verwijderde houten opbouwvloer bovenop een oudere ceramische vloer met afwisselend rode en zwarte tegels.

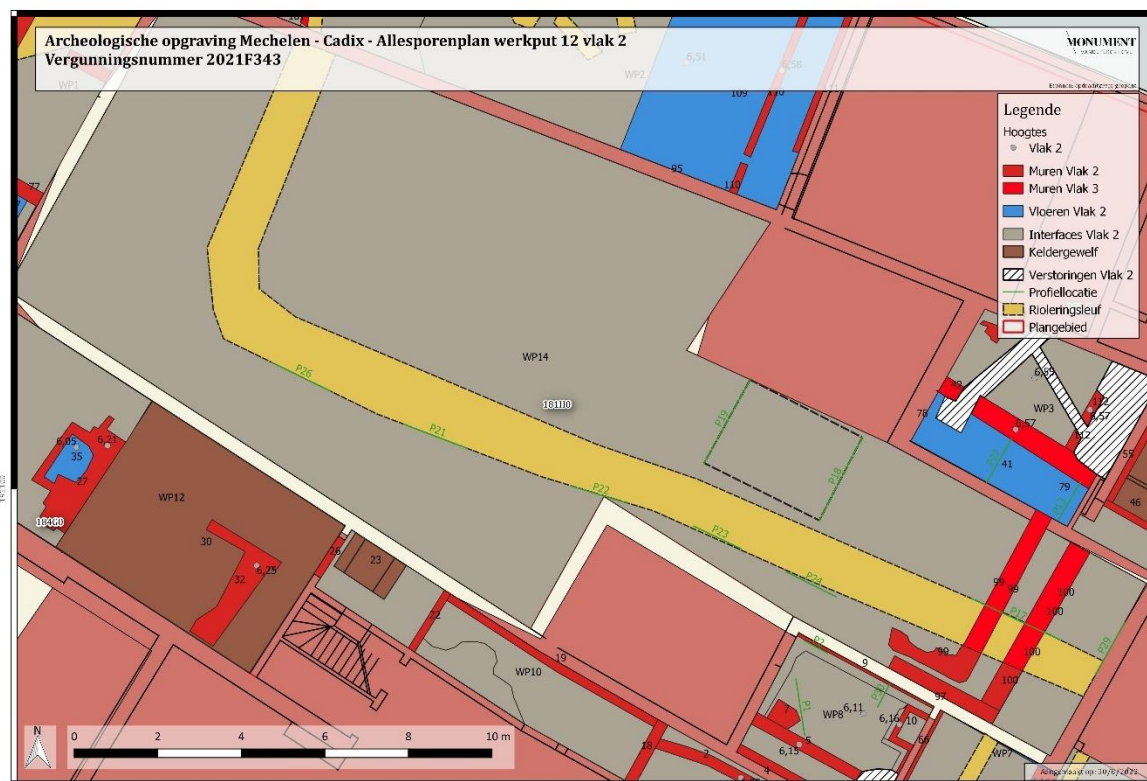
Figuur 87: Werkput 13 vlak 2 met zicht op muur S39 met haaks daarop S40.

3.3.14. *Werkput 14*

Hoewel de archeologische begeleiding van de binnenkoer niet voorzien was, werd deze toch mee opgenomen in het archeologisch onderzoek. De aanwezige verharding, bestaande uit kasseiklinkers, werd verwijderd. Direct hieronder bevond zich een ophogingspakket bovenop een afwisseling van enkele loopniveaus. Bij de aanleg van de collector kon in profiel P17 duidelijk de verdere stratigrafie bepaald worden. Opvallend is de beperkte gelaagdheid/fasering binnen deze sequentie (zie ook 3.2. Beschrijving van de stratigrafie). Het lijkt erop dat deze binnenkoer slechts een beperkte geschiedenis heeft gekend. De moederbodem kon worden aangesneden vanaf een diepte van ca. 140cm onder maaiveld. Vanaf vlak 1 kon muur S98 opgemeten worden. Het is niet duidelijk of het om structuren gaat pre huis Cadix of oudere voorlopers van eerdere indeling. Door de zeer gebrokkelde aard van wat een funderingsmuur lijkt te zijn, was het niet mogelijk om een volledig baksteenformaat op te meten. Er is een verloop van drie verschillende muren te zien. Met de uitgraving van de collector kon een coupe op deze muurstructuur gezet worden, maar deze geeft geen verdere informatie betreffende het verband van het aangetroffen muurwerk.

Ook het uitgraven van de rioleringssleuf op de binnenkoer werd begeleid. Zoals te zien op Figuur 94 werden in de rioleringssleuf (met uitzondering van een jongere riolering) geen noemenswaardige archeologisch resten aangetroffen met uitzondering van het aanwezige ophogingspakket en de voormalige bouwvoor. Bij het uitgraven van deze sleuf werd niet geraakt aan de moederbodem of C-horizont zoals te zien is op Figuur 94 profiel 17.

Figuur 88: Werkput 14 vlak 2 en 3 .

Figuur 89: Voorafgaand aan de werken was de binnenkoer voorzien van kasseien (vlak 1).

Figuur 90: zicht op de afgegraven binnenkoer in functie van de heraanleg van de verharding (vlak 2).

Figuur 91: Zicht op werkput 14 vlak 2 met muren S99 en S100.

Figuur 92: Zicht op werkput 14 vlak 2 met muren S99 en S100.

Figuur 93: S99 en 100 op de binnenkoer (vlak 3).

Figuur 94: Zicht op profiel 17 met links muur S99 en rechts muur S100.

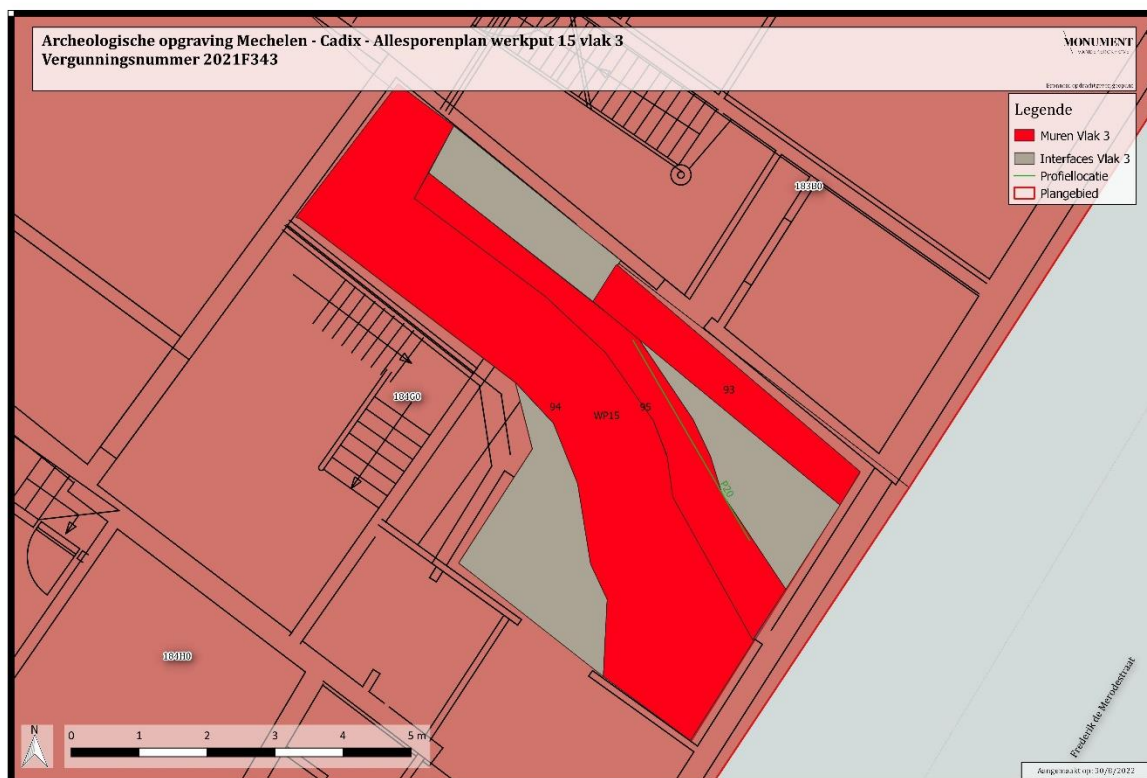

Figuur 95: zicht op de uitgegraven sleuf op de binnenkoer in functie van de rioleringsaanleg (vlak 3). Hierbij werden geen archeologische sporen aangetroffen met uitzondering van het verdere verloop van S99 en S100.

3.3.15. Werkput 15

Werkput 15 tot slot werd uitgegraven ter hoogte van huisnummer 37-39. Na het verwijderen van de 19de eeuwse vloer kon onder een zavelbed een oudere vloer in rode ceramische tegels (ca. 17de -18de eeuw) opgemeten worden naast een natuursteenvloer. Onder deze vloer bevond zich een ca. 60cm dik ophogingspakket waaronder twee rioleringen werden aangetroffen. Een datering voor deze structuren is voorlopig niet voorhanden.

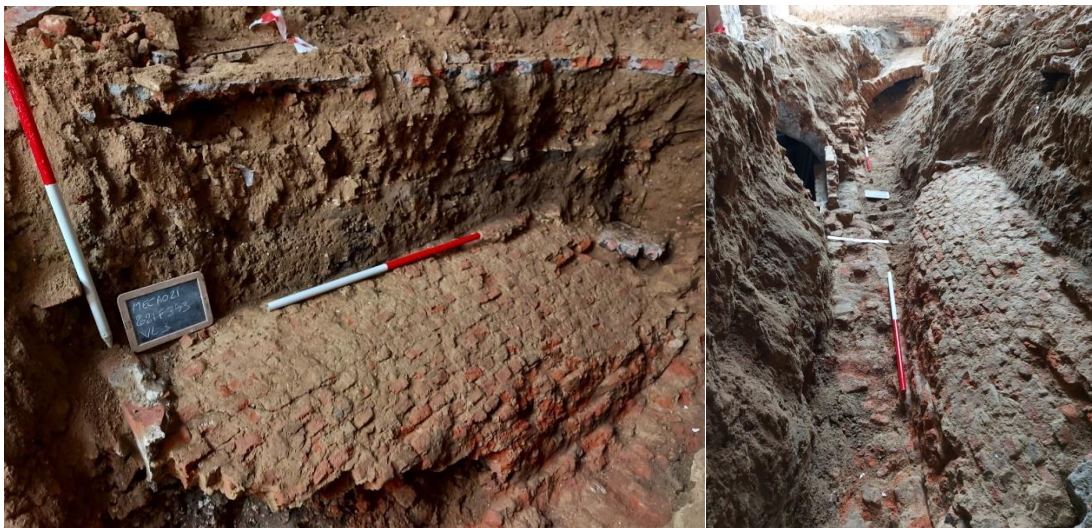

Figuur 96: Werkput 15 vlak 3.

Figuur 97: Zicht op werkput 15 vlak 1 en vlak 2.

Figuur 98: Zicht op werkput 15 vlak 3. Hier is duidelijk een tweeledige riolering te zien onder een ca. 60cm dik ophogingspakket.

3.3. Beschrijven vondsten

Gezien de geringe uitgravingsdieptes kon slechts een beperkte hoeveelheid vondsten ingezameld worden die duidelijk aan een archeologisch spoor of laag konden gelinkt worden.

Ter hoogte van profiel P19 konden bij het plaatsen van de sceptische put enkele aardewerken vondsten geregistreerd worden. Het gaat hierbij om een randfragment van een kom in roodgeglazuurd aardewerk, een oor van een pan in grijs aardewerk, twee bodemfragmenten in grijs aardewerk, een volledig profiel van een drinknap in Siegburg steengoed en een bodemfragment met standvinnen in Rijnlands steengoed. Daarnaast werd ook nog een wijnfles in groen glas en een transparant glazen recipient ingezameld. Het geheel van dit ensemble wordt voorlopig grofweg gedateerd in de late Middeleeuwen – Nieuwe Tijden.

Figuur 99: uit P19.

Figuur 100:Aangetroffen 18de -19de eeuwse wijnfles rechts uit P19.

Uit S20 (WP10) kon bij de aanleg enkele fragmenten roodgelgazuurd aardewerk worden aangetroffen samen met dierlijk bot (vermoedelijk geit/schaap). Op heden worden ook deze vondsten gerelateerd aan voornoemde historische tijdsperioden.

Figuur 101: uit S20

Figuur 102: uit S20

3.4. Voorlopige interpretatie en datering

Ondanks de in diepte beperkte archeologische werfbegeleiding ter hoogte van de Frederik de Merodestraat 41-43, konden toch enkele voorlopige inzichten bekomen worden wat betreft de occupatiegeschiedenis van het pand.

De oudste archeologische resten werden aangetroffen ter hoogte van werkput 5. Hier kon, tijdens de uitgraving van 1 van de liftputten, een natuursteenfundering (S104) opgemeten worden. Mogelijk gaat het hier om de oudste bouwfase van het pand (eind 15de – begin 16de eeuw). Voorafgaand lijkt het terrein ook al in cultuur genomen te zijn, wat blijkt uit de aanwezigheid van een kuil doorheen de aanwezige cultuurlaag. Helaas ontbreekt het aan diagnostisch materiaal om zowel de natuursteenfundering als deze eerste grondsporen absoluut te dateren.

Daarnaast kon ter hoogte van werkput 1 profiel 5 nog een brandlaag aangetroffen worden. Het is moeilijk om deze laag te linken aan een bepaalde historische periode/gebeurtenis gezien het gebrek aan diagnostisch materiaal. Desalniettemin dient deze brandlaag tevens binnen de 15de – 17de eeuw gedateerd te worden op basis van de stratigrafische gegevens. Mogelijk staat deze in verband met de Spaanse furie van 1572?

Figuur 103: schilderij *De plundering van Mechelen* door de hertog van Alba in 1572 (Frans Hogenberg (Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam¹¹).

¹¹ [https://nl.wikipedia.org/wiki/Mechelen_%28stad%29#/media/Bestand:Spaanse_Furie_-_De_plundering_van_Mechelen_door_de_hertog_van_Alba_in_1572_\(Frans_Hogenberg\).jpg](https://nl.wikipedia.org/wiki/Mechelen_%28stad%29#/media/Bestand:Spaanse_Furie_-_De_plundering_van_Mechelen_door_de_hertog_van_Alba_in_1572_(Frans_Hogenberg).jpg)

In een latere fase (ca. 17de -19de eeuw) kunnen voornamelijk enkele oudere muurresten en vloeren opgemeten worden horende bij één van de vele verbouwingsfasen. Het gaat hierbij om dragende en niet dragende muurstructuren. Wat de vloeren betreft kunnen zowel blauwe natuursteenvloeren als ceramische vloeren in rode tegels opgesomd worden. Aan welke verbouwingsfase deze structuren dienen gekoppeld te worden, is voorlopig (nog) niet te achterhalen.

De jongste verbouwingssporen tot slot werden aangetroffen in de kapel en kunnen gedateerd worden in de periode 1931 - 1934. Het gaat hierbij om een bewaard gebleven bakstenen vloer met de fundering van een binnenmuur ter hoogte van de voormalige sacristie.

Figuur 104: Zicht op de verbouwing ter hoogte van werkput 8 (voormalige kapel) voor en na 1931-1934.

4. SYNTHESE

In het kader van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor de renovatie van het Huis Cadix te Mechelen werd een archeologienota¹² opgesteld waarbij een archeologische evaluatie werd gemaakt van het plangebied. Er werd nagegaan of er zich een archeologische site op het terrein kon bevinden en of deze door de geplande werken al dan niet bedreigd werd. Op basis hiervan werd een programma van maatregelen opgemaakt, waarbij proefputten werden geadviseerd.

Uit het uitgevoerde vooronderzoek ID 18239)¹³ blijkt dat binnen het onderzoeksgebied een archeologische site aanwezig is. Dit vertaalt zich in de aanwezigheid van oudere funderingselementen, muurwerk en vloerniveaus die op een aantal plaatsen binnen het onderzoeksgebied nog niet vernield werden bij de latere verbouwingen of aanpassingen van het huis Cadix. Om die reden werd een verdere werfbegeleiding geadviseerd in het kader van de geplande werken.

In totaal werden 15 werkputten archeologisch begeleid. Elke binnenruimte/zone werd tijdens het onderzoek voorzien van een werkputnummer. Zoals voorzien in het programma van maatregelen diende 40cm afgegraven te worden. Hierbij werden vanaf dit niveau ook nog de uitgravingen voor de riolering (tot ca. 70cm -mv) begeleid samen met de uitgravingen van de twee liftputten (tot ca. 120cm -mv) en een collector op de binnenkoer (tot ca. 100cm-mv). Deze laatste was niet voorzien in het programma van maatregelen maar werd mee opgenomen in de archeologische opgraving gezien de geplande verstoring.

Ondanks de in diepte beperkte archeologische werfbegeleiding ter hoogte van de Frederik de Merodestraat 41-43, konden toch enkele voorlopige inzichten bekomen worden wat betreft de occupatiegeschiedenis van het pand.

De oudste archeologische resten werden aangetroffen ter hoogte van werkput 5. Hier kon, tijdens de uitgraving van 1 van de liftputten, een natuursteenfundering (S104) opgemeten worden. Mogelijk gaat het hier om de oudste bouwfase van het pand (eind 15de – begin 16de eeuw). Voorafgaand lijkt het terrein ook al in cultuur genomen te zijn, wat blijkt uit de aanwezigheid van een kuil doorheen de aanwezige cultuurlaag. Helaas ontbreekt het aan diagnostisch materiaal om zowel de natuursteenfundering als deze eerste grondsporen absoluut te dateren.

Daarnaast kon ter hoogte van werkput 1 profiel 5 nog een brandlaag aangetroffen worden. Het is moeilijk om deze laag te linken aan een bepaalde historische periode/gebeurtenis gezien het gebrek aan diagnostisch materiaal. Desalniettemin dient deze brandlaag tevens binnen de

---

¹² Zoals gesitueerd in de bekrachtigde archeologienota ID 11760 – terug te vinden via link: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/11760>

¹³ Zoals gesitueerd in de bekrachtigde nota ID 18239– terug te vinden via link: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18239>

15de – 17de eeuw gedateerd te worden op basis van de stratigrafische gegevens. Mogelijk staat deze in verband met de Spaanse furie van 1572?

In een latere fase (ca. 17de -19de eeuw) kunnen voornamelijk enkele oudere muurresten en vloeren opgemeten worden horende bij één van de vele verbouwingsfasen. Het gaat hierbij om dragende en niet dragende muurstructuren. Wat de vloeren betreft kunnen zowel blauwe natuursteenvloeren als ceramische vloeren in rode tegels opgesomd worden. Aan welke verbouwingsfase deze structuren dienen gekoppeld te worden, is voorlopig (nog) niet te achterhalen.

De jongste verbouwingssporen tot slot werden aangetroffen in de kapel en kunnen gedateerd worden in de periode 1931 - 1934. Het gaat hierbij om een bewaard gebleven bakstenen vloer met de fundering van een binnenmuur ter hoogte van de voormalige sacristie.

5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Op basis van de eerder uitgevoerde prospectie door middel van proefputten werden verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen opgesteld.¹⁴ Hieronder worden deze hernomen en van een zo volledig mogelijk antwoord voorzien:

A1	Kunnen er uitspraken gedaan worden met betrekking tot de functionele en constructieve aspecten van huis Cadix? Voorlopig kunnen hierover geen uitspraken gedaan worden.
A2	Zijn er aanwijzingen voor de interne organisatie binnen de gebouwen (cf woongedeelte/stalling/eetruimte)? Voorlopig kunnen hierover geen uitspraken gedaan worden.
A3	Kunnen er functies toegewezen worden aan afzonderlijke gebouwonderdelen op basis van het archeologisch onderzoek? Voorlopig kunnen hierover geen uitspraken gedaan worden.
A4	Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor?
A5	Passen deze in de historische context van de locatie?
A6	Kunnen er verschillende bouwfasen herkend worden? Er zijn fasen herkend in de 16 ^{de} eeuw (onder voorbehoud), de 17 ^{de} -19 ^{de} eeuw en de jaren 30 van de 20 ^{ste} eeuw.
A7	Zijn er archeologische resten aanwezig ouder dan de fase van huis Cadix? Ja. Ter hoogte van werkput 5 kon een kuil aangesneden worden waarvan, stratigrafisch gezien, een oudere datering, kan verwacht worden.
A8	Wat is de relatie tussen de aangetroffen resten en de historische/iconografische bronnen? Dit zal verder bestudeerd worden in het eindverslag.
A9	Levert het vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site? Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën? Het aangetroffen vondstenmateriaal is te beperkt om hierover uitspraken te doen.
A10	Hoe heeft de menselijke aanwezigheid op de gronden van het onderzoeksgebied de natuurlijke bodemopbouw en de natuurlijke landschapsindeling op korte en op lange termijn beïnvloed? Op de binnenkoer toont de bodemopbouw duidelijk een ophogingspakket bovenop een afwisseling van enkele loopniveaus met daaronder een voormalig organische A(p) horizont.
A11	In welke mate heeft het aanwezige kerkhof van de Sint Janskerk sporen nagelaten binnen het plangebied? (cf. kerkhofgrond, begravingen) Er konden geen sporen van de Sint-Janskerk en/of het kerkhof worden waargenomen.

Tabel 2: Beantwoording onderzoeksvragen

¹⁴ VAN LIEFFERINGE & DECRAMER 2019: p. 33-34

7. BIBLIOGRAFIE

7.1. Literatuur

- DE BEENHOUWER J., ARCKENS M. & BERVOETS G. 2017. *Geel-Dornik. Archeologische prospectie met ingreep in de bodem*, Fodio Rapport 24, Wijnegem.
- DEVILLE T., OOMS J. & ANNAERT R. 2007. Archeologische noodopgraving te Geel (provincie Antwerpen), Lunula. *Archaeologia Protohistorica* XV, p. 61-65.
- DINGENS L. 2017. Archeologienota: Een verkaveling aan het Laarsveld in Geel. Studiebureau Archeologie, Tienen. (= 2019C200 en ID 10539).
- MERVIS D. & DEVILLE T., 2014. Vlakdekkende opgraving op de multi-periode site te Geel – Eikevelden. Condor Rapporten 56, Martenslinde.
- OOMS J., DEVILLE T. & ANNAERT R. 2006. Grootschalig archeologisch onderzoek te Geel (augustus 2006). Intern rapport Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.
- SCHELTJENS S. 2013. Archeologische prospectie Geel Gasthuisstraat (prov. Antwerpen). Basisrapport. Monument-Rapport 2014/03, Ingelmunster.
- TICHELMAN T. 2018. Sporen uit het Late Neolithicum, de Late Bronstijd en de Midden IJzertijd in Geel-Dornik. RAAP-RAPPORT 3400, Weesp.
- VAN LIEFFERINGE N. & DECRAMER W. 2019. Nota: Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan het Laarsveld in Geel, Studiebureau Archeologie, Tienen. (= 2020B108 - 2020C62 en ID 6200).

7.2. Internetbronnen

- <http://inventaris.onroenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

8. LIJSTEN

8.1. Figurenlijst

Figuur 1: Het GRB met de ruime omgeving van het plangebied.	6
Figuur 2: De directe omgeving van het plangebied op het GRB.	6
Figuur 3: Het plangebied weergegeven op de luchtfoto.	7
Figuur 4 Zicht op de gebouwen van het oude klooster die behoren tot de Frederik de Merodestraat nr. 41, vanuit het noordoosten (fotograaf: Michiel De Cleene 2017).	9
Figuur 5 Zicht op de gebouwen ter hoogte van de Frederik de Merodestraat nrs. 37 en 39, vanuit het zuiden (fotograaf: Michiel De Cleene 2017).	9
Figuur 6 Zicht op de toren van de Sint-Janskerk en het gebouw ter hoogte van de Frederik de Merodestraat 37, vanuit het zuiden (fotograaf: Michiel De Cleene 2017).	10
Figuur 7 Toestand van nr. 41 in 2012 wanneer het gebouw niet meer wordt gebruikt als klooster (bron: Ornament Restauratie en Conservatie).	10
Figuur 8: Huidige toestand van het gebouw geprojecteerd op het GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: architect initiatiefnemer en geopunt.be).	11
Figuur 9 Snede BB ter hoogte van nr. 41, zuidoost naar noordwest, met zicht uit het noordoosten (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4g).	13
Figuur 10 Snede CC op het noordwestelijke deel van het gebouw ter hoogte van nr. 41, van zuidwest naar noordoost, met zicht uit het zuidoosten (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4h).	13
Figuur 11 Snede EE op de gedeeltelijke nieuwbouw, van noordwest naar zuidoost, met zicht uit het zuidwesten (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4i).	14
Figuur 12 Geplande nieuwe toestand van het gebouw met aanduiding van de locaties van de sneden (bron: architect initiatiefnemer) (bijlage 4e).	14
Figuur 13 Geplande nieuwe toestand van het gebouw geprojecteerd op het GRB met aanduiding van het projectgebied (bron: architect initiatiefnemer en geopunt.be) (bijlage 4c).	15
Figuur 14 Kelder- en rioleringsplan van de nieuwe toestand in het projectgebied (bron: initiatiefnemer) (bijlage 4f).	15
Figuur 15: Voorziene advieszone in het programma van maatregelen.	17
Figuur 16: Werkputtenplan, archeologische registratie tot op ca. 40cm -mv.	18
Figuur 17: Zicht op werkput 2 (voormalige kapel van het klooster) voorafgaand aan de werfbegeleiding. Op de achtergrond is nog de proefput uit het vooronderzoek zichtbaar.	18
Figuur 18: Zicht op de rioleringsleuf ter hoogte van de binnenkoer.	19
Figuur 19: Stadsplattegrond van Hogenberg en Braun (ca. 1574) met aanduiding onderzoeksgebied.	23
Figuur 20: Detail stadsplattegrond van Hogenberg en Braun (ca. 1574).	23
Figuur 21: Stadsplattegrond van Jan van Hanswijck (1594).	24
Figuur 22: Detail van de stadsplattegrond van Jan van Hanswijck (1594). Let op de 5 trapgevelgebouwen langsheen de F. De Merodestraat (vroegere Koeistraat) met achterliggende tunzone.	24
Figuur 23: Stadsplattegrond van Blaeu (1649)	25
Figuur 24: Stadsplattegrond van Jean-Baptist De Noter naar Jan van Hanswijck (ca. 1745).	26
Figuur 25: Detail stadsplattegrond van Jean-Baptist De Noter naar Jan van Hanswijck (ca. 1745).	27
Figuur 26: Zicht op de zijvleugel van het pand. Let op de talrijke verbouwingssporen in de gevel (waaronder natuursteen), daterende tussen 1700 en 1900. (© Regionale beeldbank Mechelen, foto genomen op 02/11/2005).	29
Figuur 27: Zicht op de gezette bodemprofielen.	33

Figuur 28: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van de liftput (profiel 32).....	34
Figuur 29: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van de liftput (profiel 34).....	35
Figuur 30: ook profiel 22 bevindt zich op de binnenkoer en toont duidelijk een ophogingspakket bovenop een afwisseling van enkele loopniveaus met daaronder een voormalig organische A(p) horizont.	35
Figuur 31: Overzicht aangetroffen muurwerk op binnenkoer (WP14 P17), detail van de bodemopbouw ter hoogte van S99, S100.....	36
Figuur 32: Zicht op de bodemopbouw ter hoogte van werkput 8 (profiel P30).Let op de afwisseling van verschillende loopniveaus boven een voormalige cultuurlaag.....	36
Figuur 33: Werkput 1 vlak 2.....	38
Figuur 34: Werkput 1 vlak 3.....	38
Figuur 35: Zicht op de natuurstenen vloer in de centrale hal (vlak 1). De zijruimtes waren voorzien van een verhoogde houten vloer die bij de aanvang van het onderzoek reeds verwijderd waren.	39
Figuur 36: Zicht op werkput 1 vlak 2.	39
Figuur 37: Zicht op werkput 1 vlak 2 na het verwijderen van de baksteenmuur en de vloeren.	40
Figuur 38: Werkput 1 profiel P5 (rioleringssleuf) met zicht op de aanwezige brandlaag.....	40
Figuur 39: Werkput 2 vlak 2.....	41
Figuur 40: Zicht op werkput 2 vlak 1 en 2.	41
Figuur 41: Zicht op het lokaal verdiepen van werkput 2 vlak 2 naar 3 voor de aanleg van de rioleringssleuf. Hierbij werd slechts een los recent puinig pakket vastgesteld.	42
Figuur 42: Werkput 3 vlak 2.....	43
Figuur 43: Werkput 3 vlak 3.....	43
Figuur 44: Zicht op vloer S41 en muur S42 doorheen ophogingspakket L43. In het meest oostelijke zone bevindt zich een oude beerput.	44
Figuur 45: Zicht op het gootje S78 na het weghalen van vloer S41 in vlak 2. Let ook op de oudere dorpel/opstap in rode ceramische tegels ter hoogte van de deuropening en de oudere muur S79 op de achtergrond.....	45
Figuur 46: Zicht op keldergewelf S46 na het verwijderen van de recente vloer.....	46
Figuur 47: Zicht op keldergewelf S46 na het opbraak.....	46
Figuur 48: Werkput 5 vlak 2.....	47
Figuur 49: Werkput 5 vlak 3.....	48
Figuur 50: Werkput 5 vlak 4 (S104 en S50) en vlak 5 (S104).	48
Figuur 51: Zicht op het zavelbed met daaronder de rode ceramische tegelvloer S106 met afmetingen 10cm bij 10cm.....	49
Figuur 52: Zicht op werkput 5 vlak 2 na verdiepen met zicht op de oudere muurresten onder de verwijderde 17 ^{de} -18 ^{de} eeuwse vloer.	50
Figuur 53: Zicht op het verdiepen van de liftput ter hoogte van het massief metselwerk in werkput 5.Let op de aanbouw van dit metselwerk tegen de natuursteenfundering, die even diep werd uitgebouwd als de natuursteenfundering. Mogelijk behoren deze elementen toe aan eenzelfde bouwfase.....	51
Figuur 54: Zicht op profiel 35 natuursteenfundering S104 met daarbovenop de 20 ^{ste} eeuwse binnenmuur.	51
Figuur 55: Werkput 6 vlak 2.....	52
Figuur 56: Werkput 6 vlak 3.....	53
Figuur 57: Werkput 6 vlak 2 met zicht op de twee aanwezige vloeren.	53
Figuur 58: Werkput 6 vlak 2 met zicht op de twee aanwezige vloeren.	54
Figuur 59: Werkput 6 vlak 3 met zicht op laag L71 met muur S74 langsheen de bestaande 19 ^{de} eeuwse schouw.Naast de schouw is gootje S1 te zien.....	54
Figuur 60: Werkput 7 vlak 2.....	55
Figuur 61: Werkput 7 vlak 3.....	56
Figuur 62: Zicht op werkput 7 huidige vloer.	56

Figuur 63: Zicht op werkput 7 na het verwijderen van de bestaande vloer.....	57
Figuur 64: zicht op werkput 7 vlak 2 met zicht op oudere muren.	57
Figuur 65: Zicht op werkput 7 na de aanleg van de riolering (vlak 3). Er konden geen bijkomende archeologische resten waargenomen worden.	58
Figuur 66: Zicht op werkput 7 profiel P31 aangelegd ter hoogte van de rioleringssleuf waarbij duidelijk het ophogingspakket zichtbaar is.....	58
Figuur 67: Werkput 8 vlak 2.....	59
Figuur 68: Zicht op werkput 8 voor en na het verwijderen van de bestaande vloer.	60
Figuur 69: zicht op werkput 8 vlak 2 met zicht op oudere muren (S5) en de baksteenfundering (S10) van een haard.....	60
Figuur 70: Zicht op werkput 8 profiel 30 waarbij duidelijk de opeenvolging van loopniveaus en ophogingspakketten zichtbaar is boven een oude cultuurlaag. Direct aanpalend (links op de foto) bevindt zich de binnenkoer waar eenzelfde gelijkaardige bodemopbouw werd waargenomen (zie ook profiel P17 werkput 14).	61
Figuur 71: Werkput 9 vlak 2.....	62
Figuur 72: Zicht op werkput 9 na het verwijderen van de bestaande vloer. Foto genomen van de de straatzijde.	62
Figuur 73: Zicht op werkput 9 vlak 1 met centraal op de foto het bakstenen keldergewelf. ...	63
Figuur 74: Werkput 10 en 11 vlak 2.	64
Figuur 75: Zicht op werkput 10 na het verwijderen van de bestaande vloer.	64
Figuur 76: Zicht op werkput 10 vlak 1 met centraal op de foto de NO – ZW georiënteerde muur.	65
Figuur 77: Zicht op werkput 11 vlak 1 met op de achtergrond de recente goot en de keldermuur.	66
Figuur 78: Zicht op werkput 11 met centraal op de foto muurwerk uit een oudere bouwfase. Voorin op de foto is het restant van een opengewerkte muur tijdens de werkzaamheden te vinden.	66
Figuur 79: Orthobeeld van de aangetroffen archeologische resten binnen werkput 11..	67
Figuur 80: werkput 12 vlak 2.....	68
Figuur 81: Zicht op werkput 12 bij aanvang der werken met achterin de bestaande vloer. Voorin bevond zich een houten opbouwvloer.	68
Figuur 82: Zicht op het zandbed in werkput 12 na het verwijderen van de bestaande vloer...	69
Figuur 83: Zicht op werkput 12 vlak 2. Op de achtergrond is duidelijk het bakstenen keldergewelf zichtbaar. Op de voorgrond is de fundering en de vloer van een afgebroken kachel te zien.	69
Figuur 84: Zicht op werkput 12 vlak 2 na lokaal verdiepen. let op de verbrande vloer horende bij een kachelstructuur (zwarte tegels) op de voorgrond en het afvoerkanaal (links op de foto, roetsporen). Achterin de foto bevindt zich het bakstenen keldergewelf.	70
Figuur 85: Werkput 12 vlak 2.....	71
Figuur 86: Zicht op werkput 13 vlak 1. Let op de baksteenrijen ter ondersteuning van een reeds verwijderde houten opbouwvloer bovenop een oudere ceramische vloer met afwisselend rode en zwarte tegels.....	71
Figuur 87: Werkput 13 vlak 2 met zicht op muur S39 met haaks daarop S40.	72
Figuur 88: Werkput 14 vlak 2 en 3	74
Figuur 89: Voorafgaand aan de werken was de binnenkoer voorzien van kasseien (vlak 1).	75
Figuur 90: zicht op de afgegraven binnenkoer in functie van de heraanleg van de verharding (vlak 2).	76
Figuur 91: Zicht op werkput 14 vlak 2 met muren S99 en S100.....	76
Figuur 92: Zicht op werkput 14 vlak 2 met muren S99 en S100.....	77
Figuur 93: S99 en 100 op de binnenkoer (vlak 3).	77
Figuur 94: Zicht op profiel 17 met links muur S99 en rechts muur S100.	78

Figuur 95: zicht op de uitgegraven sleuf op de binnenkoer in functie van de rioleringsaanleg (vlak 3). Hierbij werden geen archeologische sporen aangetroffen met uitzondering van het verdere verloop van S99 en S100.	78
Figuur 96: Zicht op werkput 15 vlak 1 en vlak 2.	80
Figuur 97: Zicht op werkput 15 vlak 3. Hier is duidelijk een tweeledige riolering te zien onder een ca. 60cm dik ophogingspakket.	80
Figuur 98: uit P19.	81
Figuur 99: Aangetroffen 18de -19de eeuwse wijnfles rechts uit P19.	82
Figuur 100: uit S20.	83
Figuur 101: uit S20.	83
Figuur 102: schilderij <i>De plundering van Mechelen</i> door de hertog van Alba in 1572 (Frans Hogenberg (Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam).	84
Figuur 103: Zicht op de verbouwing ter hoogte van werkput 8 (voormalige kapel) voor en na 1931-1934.	85

8.2. Tekeningenlijst

8.3. Tabellenlijst

Tabel 1: Onderzoeksvragen.	8
Tabel 2: Beantwoording onderzoeksvragen.	88

9. BIJLAGEN

Bijlage 1: Onderzoeksgebied op GRB
Bijlage 2: Onderzoeksgebied op GRB detail
Bijlage 3: Onderzoeksgebied op de meest recente orthofoto
Bijlage 4: Werkputtenplan
Bijlage 5: Allesporenplan vlak 2 (westelijke deel)
Bijlage 6: Allesporenplan vlak 2 (oostelijke deel)
Bijlage 7: Allesporenplan vlak 3
Bijlage 8: Profiellocaties
Bijlage 9: Werkput 1 vlak 2
Bijlage 10: Werkput 1 vlak 3
Bijlage 11: Werkput 2 vlak 2
Bijlage 12: Werkput 3 vlak 2
Bijlage 13: Werkput 3 vlak 3
Bijlage 14: Werkput 5 vlak 2
Bijlage 15: Werkput 5 vlak 3
Bijlage 16: Werkput 5 vlak 4 en 5
Bijlage 17: Werkput 6 vlak 2
Bijlage 18: Werkput 6 vlak 3
Bijlage 19: Werkput 7 vlak 2
Bijlage 20: Werkput 7 vlak 3
Bijlage 21: Werkput 8 vlak 2
Bijlage 22: Werkput 9 vlak 2
Bijlage 23: Werkput 10 en 11 vlak 2
Bijlage 24: Werkput 12 vlak 2
Bijlage 25: Werkput 13 vlak 2
Bijlage 26: Werkput 4 vlak 2 en 3
Bijlage 27: Werkput 15 vlak 3

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

<http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%22aa533732-75f1-4827-87bd-ad4f00d85c1c%22%2C%22Vergunningnummer%22%3A%222021F343%22%7D>